

De aanloop naar de mondkapjesplicht in Nederland en Spanje; een cultuur-comparatieve analyse van nationale dagbladen in beide landen.

Universiteit Utrecht

Auteur: Calvin Isidora

Datum: 5 augustus 2021

Scriptiebegeleidster: Elisa Candido

Peerreview door: Eric Venohr

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie “De aanloop naar de mondkapjesplicht in Nederland en Spanje; een cultuur-comparatieve analyse van nationale dagbladen in beide landen”. Dit onderzoek is gedaan onder zes geselecteerde nationaal en/of regionaal verspreide dagbladen in Nederland en Spanje. Deze scriptie is het eindproduct van de master Interculturele Communicatie aan de Universiteit Utrecht.

Met behulp van de feedback op mijn eerste versie, heb ik voor deze versie besloten om meer focus te leggen op de interculturele vergelijking. Het stappenplan van mijn begeleidster en de tweede corrector zijn hierbij van dienst geweest. In een eerder stadium heb ik peer review ontvangen van Eric Venohr, waarvoor ik hem ook hartelijk wil bedanken. Ik heb tijdens het onderzoeksproces altijd het gevoel gehad dat ik vragen kon stellen en ook op een goede manier het gesprek kon aangaan over de voortgang. Daarnaast ben ik de tweede corrector, Emmeline Besamusca, dankbaar voor de lessen die ik heb mogen ontvangen over de binnen- en buitenblik op Nederland en over het begrip mediatie.

Naast mijn begeleidster, tweede corrector en medestudent Eric Venohr wil ik ook de mensen bedanken die samen met mij onder begeleiding bij mijn begeleidster stonden. Uit privacyoverwegingen kies ik ervoor om alleen de naam te gebruiken van de persoon die mij peer feedback heeft gegeven, maar de positiviteit en originele ideeën die in hun scripties voorkwamen hebben mij een positieve stimulans gegeven.

Tot slot wil ik ook mijn ouders bedanken, want zonder hen had ik nooit aan deze master kunnen beginnen. Daarnaast ook alle professoren die mij het afgelopen academische jaar 2020-2021 ondanks de vervelende restricties heel veel nieuwe kennis hebben bijgebracht. Over Nederland, over diversiteit, over advies geven binnen organisaties, heel veel theorie in korte tijd. Maar het belangrijkste, dat is over wat interculturele communicatie echt inhoudt.

Ik wens u als lezer veel leesplezier toe.

Calvin Isidora

Amersfoort, 5 augustus 2021

Abstract

Het jaar 2020 zal altijd herinnerd gaan blijven als het jaar waarin een klein virus de wereld stilzette. Een kritiek onderdeel van deze crisis betrof de discussie over het wel of niet dragen van een mondkapje in de publieke ruimte. Elk land en elke regering ging anders om met de naderende dreiging van het Coronavirus, waaronder dus ook Spanje en Nederland.

Dit onderzoek heeft als doel om belangrijke overeenkomsten en verschillen te achterhalen tussen de aanloop naar de mondkapjesplicht in Spanje en die in Nederland. Om dit ten uitvoer te brengen vertrekt dit onderzoek vanuit de volgende hoofdvraag: “Hoe verhouden de mondkapjesplicht in Spanje en Nederland zich intercultureel tot elkaar?” Onder de mondkapjesplicht zal worden verstaan de plicht onder mensen vanaf 6 of 13 jaar oud om in publieke (binnen (en buiten)ruimtes een mondkapje te dragen. De aanloop naar de mondkapjesplicht dient op haar beurt als ‘tertium comparationis’ voor de interculturele vergelijking, in eenvoudige taal het kruispunt of nulpunt van de vergelijking.

Om een antwoord te formuleren op de onderzoeksvraag is er een corpus opgesteld bestaande uit nationaal en/of regionaal verspreide dagbladen in Nederland en Spanje. Een belangrijke voorwaarde was dat de artikelen te vinden waren in de databank *NexisUni*. Uiteindelijk zijn per land drie dagbladen geselecteerd en uit deze in totaal zes dagbladen zijn 10 artikelen per dagblad geselecteerd in de maand waarin de mondkapjesplicht officieel werd. Voor Spanje is dat de periode 15 april tot en met 19 mei 2020, voor Nederland zijn er artikelen van 11 oktober tot en met 19 november 2020 gezocht. Uit dit onderzoek is gebleken dat de beginfase de meeste overeenkomsten kende en dat verschillen niet alleen ontstaan door verschillende scores per dimensie, maar ook binnen dimensies. Onder meer het begrip van vrijheid, publieke ruimten en onvrede worden anders verwoord of hebben een andere betekenis in de ene of de andere cultuur.

Waterdicht bewijs biedt dit onderzoek niet, maar wel kan het aantonen dat enkele dimensies van Hofstede minder vast staan dan dat het op papier lijkt. De grootste verschillen lijken te ontstaan bij dimensies met een hogere waarde, zoals onzekerheidsvermijding, masculiniteit en individualisme. Voor vervolgonderzoek wordt geadviseerd om betrokkenen van een belangrijke sociale regel te interviewen over de rol van de nationale cultuur in het beleid of om een kwantitatieve analyse te doen naar het effect van bijvoorbeeld de media bij het invoeren of loslaten van vrijheidsbeperkende maatregelen in crisistijd.

Kernbegrippen: *mondkapjesplicht, interculturele communicatie, contrastieve benadering, cultureel decentreren, ‘tertium comparationis’, culturele dimensies van Hofstede, corpusanalyse*

Inhoudsopgave

1. Introductie	5
2. Theoretisch kader	7
2.1 Cross-cultureel onderzoek	7
2.1.1 Cultuur	7
2.1.2 ‘Grammar of culture’	7
2.2 Culturele vergelijking Nederland-Spanje	8
2.3 Voor- en tegenargumenten over toepassing culturele dimensies	13
2.3.1 Tegenargumenten	13
2.3.2 Voorargumenten	14
3. Onderzoeksmethode	15
3.1 Corpusanalyse	15
3.1.1 Overzicht geraadpleegde dagbladen	20
3.1.2 ‘Tertium comparationis’	21
3.2 Cultuur-comparatief onderzoek in de praktijk	22
3.2.1 Omgang met meerdere talen en data	22
4. Resultaten	24
4.1 Vergelijking tussen de mondkapjesplicht in Spanje en Nederland	24
4.1.1 Overeenkomsten	24
4.1.2 Verschillen	28
4.2 Verbinding met culturele dimensies van Hofstede	33
5. Conclusie	37
6. Discussie	39
7. Bibliografie	41
8. Appendix	51
8.1 Corpus	51
8.1.1 Nederlandse dagbladen	51
8.1.2 Spaanse dagbladen	57

1. Introductie & relevantie van het onderzoek

Vanaf het voorjaar van 2020 is er veel veranderd in de wereld. Waar eerder de mogelijkheden almaar groeiende waren, werd in maart de pauzeknop hard ingedrukt door het coronavirus. Studenten, ouderen, ondernemers, heel veel groepen binnen de samenleving kampen met de sociale, economische en ook psychische gevolgen van de huidige crisissituatie. Een onderzoek naar de algehele coronacrisis en bijbehorende gevolgen zal veel tijd in beslag nemen en voor een masterthesis te lang en ingewikkeld zijn. Daarom is er in dit onderzoek gekeken naar een belangrijke discussie die in deze tijd heeft plaatsgevonden: die over het gebruik van mondkapjes.

Al vanaf het begin van de crisis gingen er geluiden op in beide landen om het gebruik van mondkapjes te normaliseren in het publieke leven. Desondanks werd er al snel geconstateerd dat het houden van voldoende interpersoonlijke afstand belangrijker is dan gebruik van een mondkapje. Wel ging Spanje een stuk sneller over tot invoering van de plicht, officieel op 19 mei 2020. Onder aanvoering van de grote autonome gemeenschappen en presidente Isabel Ayuso van de autonome gemeenschap Madrid voerde Minister van Volksgezondheid Salvador Illa de mondkapjesplicht voor publieke ruimten in via het *Boletín Oficial del Estado* (Illa, 2020). In Nederland bleef de visie enkele maanden ongewijzigd, namelijk dat niet-medische mondkapjes weinig tot niets zouden bijdragen in de virusbestrijding en dat afstand houden en thuisblijven bij klachten afdoende moesten zijn.

De resultaten van dit onderzoek zullen worden verkregen op basis van een kwalitatieve data-analyse van krantenartikelen binnen een samengesteld, meertalig corpus. Voor dit werk overgaat tot de analyse zelf, zal er in het theoretische deel aandacht zijn voor de elementen van cross-cultureel onderzoek. Deze zijn cultuur, het onderscheid tussen culturele blokken en draden en het model van Hofstede voor cultuur-comparatief onderzoek, waarmee vijf Spaanse en Nederlandse culturele dimensies met elkaar worden vergeleken: machtsafstand, individualisme, masculiniteit, onzekerheidsvermijding en langetermijnvisie. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 aandacht besteed aan de methodologie, dus corpusanalyse en de vereisten van cultuur-comparatief onderzoek. In hoofdstuk 4, de resultatensectie, worden op basis van 30 artikelen per taal zes belangrijke constatering over de mondkapjesplicht in beide landen (drie overeenkomsten en drie verschillen) verder uitgelicht en nader verklaard aan de hand van de vijf dimensies van Hofstede. In de discussie zullen de uitkomsten verder worden toegelicht, wordt dit onderzoek vergeleken met vergelijkbare cultuur-comparatieve onderzoeken die zijn

gedaan in het verleden en worden er aanbevelingen gedaan voor vervolgonderzoek. In de conclusie zullen de resultaten worden samengevat en zal er een antwoord komen op de hoofd- en deelvragen die zijn opgesteld in het kader van deze scriptie. Deze luiden als volgt:

Hoofdvraag: Hoe verhouden de mondkapjesplicht in Spanje en Nederland zich intercultureel tot elkaar?

Deelvragen:

1. Op welke manier kunnen twee culturen met elkaar worden vergeleken?
2. Hoe verhouden de culturele dimensies zich tot elkaar in de context van Nederland en Spanje?
3. Welke verschillen en overeenkomsten zijn er tussen de mondkapjesplicht en welke rol spelen de culturele dimensies van Hofstede hierin?

Deze scriptie is een eindproduct van de master Interculturele communicatie en valt in het vakgebied van Meertaligheid en Mediatie. Op het gebied van meertaligheid wordt er gewerkt met twee talen, Nederlands en Spaans. Hierdoor is goede beheersing en actieve kennis van de Spaanse en Nederlandse taal een belangrijk vereiste voor dit onderzoek. Nog belangrijker was interculturele kennis over het medialandschap in beide landen. Binnen het platform *Nexis Uni* is gezocht naar dagbladen met een relatief evenredig karakter. Een voorbeeld hiervan is de keuze voor *El País* en *NRC*, twee kranten die in hun omgeving worden beschouwd als ‘kwaliteitskranten’ en die qua ideologie ook in elkaars verlengde staan. Interculturele mediatie houdt in dat je probeert om door middel van een ‘*tertium comparationis*’, de mondkapjesplicht en het krantenmedium in dit werkstuk, tracht te zoeken naar overeenkomsten en oplossingen. In dit werkstuk is de meest overeenkomende definitie van mediatie “cultuuruitingen via een bepaald medium” (Ten Thije, 2020, p.2) waarin een gemeenschappelijke grond (*common ground*) wordt overgebracht. Deze *common ground* zal worden achterhaald aan de hand van de interculturele vergelijking op basis van het model van Hofstede Insights (2021).

2. Theoretisch kader

In het theoretisch kader staat cross-cultureel onderzoek centraal. In het eerste gedeelte zal het begrip ‘cultuur’ worden gedefinieerd aan de hand van Spencer-Oatey & Franklin (2009). Vervolgens wordt het model gepresenteerd waarmee de eigenschappen van de Nederlandse en de Spaanse mondkapjesplicht met elkaar worden vergeleken: de culturele dimensies van Hofstede. Tot slot wordt het model van Hofstede kritisch onder de loep genomen, waarbij zowel voor- als tegenargumenten uit de literatuur aan bod zullen komen.

2.1 Cross-cultureel onderzoek

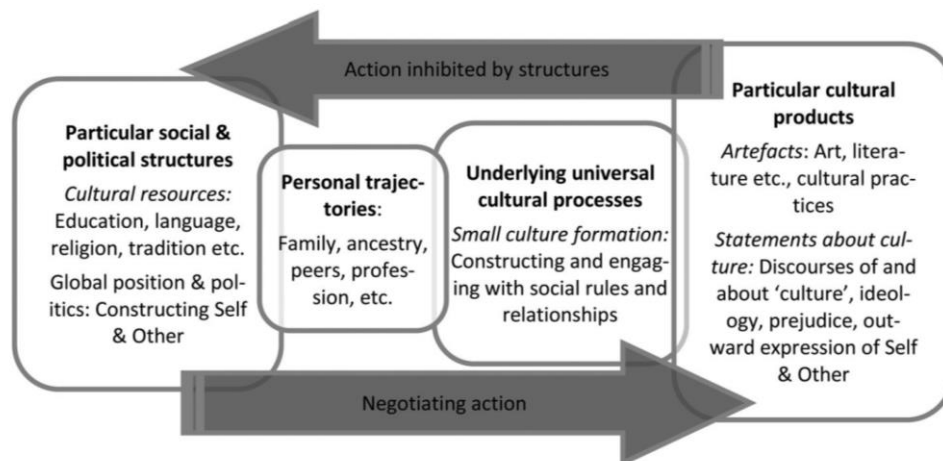
2.1.1 Cultuur

In Spencer-Oatey (2009) wordt in hoofdstuk 2 uitgebreid stilgestaan bij het begrip ‘cultuur’. Uit acht definities opgetekend uit werken tussen de jaren 1952 en 2008 leidt ze de volgende belangrijke karakteristieken van cultuur af:

- ➔ Cultuur wordt gemanifesteerd langs verschillende typen regelmatigheden.
- ➔ Cultuur wordt geassocieerd met sociale groepen, maar twee leden van een culturele groep bezitten niet exact dezelfde eigenschappen.
- ➔ Cultuur beïnvloedt gedrag en interpretaties op gedrag
- ➔ Cultuur wordt verkregen of geconstrueerd onder invloed van interactie.

2.1.2 Grammar of culture

Adrian Holliday (2016) onderscheidt twee manieren om culturen met elkaar te vergelijken als reactie op het essentialisme. Het essentialisme is een culturele stroming dat cultuur beschouwt als een mentaal programma binnen een sociale groep dat niet veranderbaar is. Deze benadering is echter gestuit op veel kritiek (Zhu, 2014) en heeft minder oog voor deviaties en afwijkingen binnen het geheel. Holliday (2016) gaat uit van *cultural blocks* en *cultural threads*. Hij beschouwt culturele blokken als afscheidbare culturen waarbinnen echter veel diversiteit aanwezig is. Zo blijft het idee van een nationale cultuur behouden, maar is er wel meer oog voor de verschillende kenmerken binnen een land. Culturele draden op hun beurt zijn interculturele verbindingen tussen verschillende elementen van het *Grammar of Culture*-model van Holliday (2016).

Figuur 1. *Grammar of Culture* (Holliday, 2016, p.321)

Bovenstaand model illustreert hoe persoonlijke omstandigheden bijdragen aan de formatie van small cultures: “dynamische groepsprocessen die het mogelijk maken dat groepen op een goede manier samen kunnen leven” (Zhu, 2014, p.193). Vervolgens ontstaan er culturele producten en handelingen die op hun beurt worden gereguleerd door sociale, culturele en politieke structuren. Dus het leven van een individu bepaalt in welke mate bepaalde sociale, culturele en politieke structuren effect hebben op zijn of haar manier van denken.

Het concept van culturele blokken zal in deze scriptie worden toegepast, omdat dit werk twee landen vergelijkt met behulp van Hofstedes dimensies. De berichtgeving in de dagbladen kan namelijk iets zeggen over bestaande sociale, politieke en culturele structuren, maar biedt ook directe mogelijkheden om bepaalde culturele dimensies van Hofstede waar nodig te herzien.

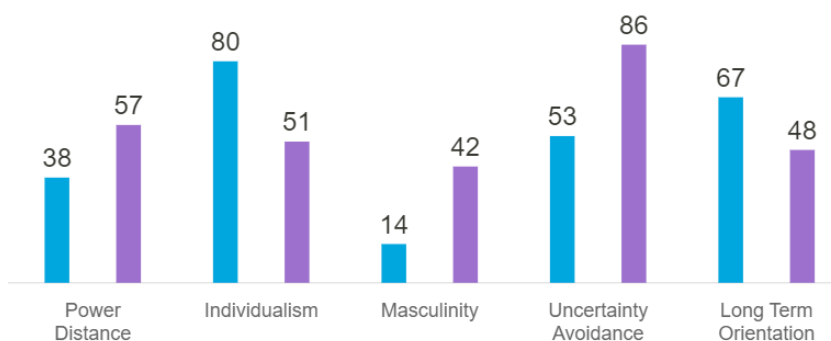
2.2 Culturele vergelijking tussen Nederland en Spanje

Een gezaghebbend model om cultuur op nationaal niveau te bepalen is het multidimensionale model van Geert Hofstede (2001). Hofstede (2001) stelde vijf dimensies op om een nationale cultuur, voortkomend uit een onderzoek op mondiaal niveau onder 116000 werknemers uit 70 landen van de multinational IBM. Het model is een ETIC-benadering van cultuur, omdat het een cultuur aan de buitenkant beoordeelt en kijkt naar universele waarden (Spencer-Oatey & Franklin, 2009). Het bestaat uit de volgende dimensies:

- Individualisme-collectivisme: nadruk op eigen ontplooiing of de eigen rol in het collectief. Als de mate van individualisme hoog is, staat eigen verantwoordelijkheid centraal en wordt er meer gesproken over individuen, ook in sociale kwesties (Blom,

2019). Als de mate van collectiviteit hoog ligt, wordt de prioriteit meer bij de groep gelegd en is er sprake van een meer hiërarchische omgeving.

- Hoge/lage machtsafstand: Deze dimensie geeft aan in hoeverre maatschappelijke ongelijkheid en hiërarchie geaccepteerd en gewaardeerd. Bij een grote machtsafstand worden hiërarchie en machtsverschillen geaccepteerd en de besluitvorming verloopt gecentraliseerd. Bij lagere machtsafstand worden macht en verantwoordelijkheid meer gedelegeerd en worden beslissingen niet alleen genomen door autoriteiten.
- Masculien/feminien: In masculiene culturen spelen omgeving, prestatiedrang en het streven naar sneller en meer een grotere rol (Blom, 2019). Men leeft om te werken. In feminiene culturen is er meer behoefte aan samenwerking en is er ook veel aandacht voor het begrip gelijkheid in de maatschappij.
- De mate van onzekerheidsvermijding: Deze culturele dimensie uit zich op de volgende manieren volgens Blom (2019): regels, tolerantie voor afwijkende meningen, een drang naar concrete waarheden, bureaucratie en respect voor deskundigen. Bij een hoge mate van onzekerheidsvermijding worden veel regels opgesteld voor allerlei processen, worden besluiten voorzien van deskundige begeleiding, veel uitleg en structuur. Bij een lagere mate van onzekerheidsvermijding zullen vooral de hoofdzaken centraal staan en wordt juist gezocht naar innovatie en bewijs voor een besluit.
- Korte-/langetermijnnoriëntatie: Dit heeft betrekking op het besef van tijd in een cultuur. Een cultuur met een kortetermijnnoriëntatie is gericht op snel resultaat en vrije tijd, terwijl een cultuur met een langetermijnnoriëntatie juist zuinigheid, langdurige inspanningen.

Figuur 2 Culturele vergelijking Nederland-Spanje. Bron: "Country Comparison", Hofstede Insights

In het overzicht hierboven staat een cultureel vergelijkingsmodel op basis van het model van Hofstede tussen Nederland en Spanje. In onderstaande sectie zullen de scores worden toegelicht en hoe dat zich uit in de praktijk op basis van de informatie van *Hofstede Insights*.

Machtsafstand

Nederland 38 - Spanje 57

Beide landen scoren niet extreem hoog op deze factor. Machtsafstand gaat over de mate waarin maatschappelijke ongelijkheid en sociale hiërarchie worden geaccepteerd. Een belangrijke factor wat zou kunnen hebben meegespeeld in het verschil is de politieke geschiedenis van beide landen. In Nederland geldt sinds de negentiende eeuw een Grondwet en beslist een democratisch gekozen parlement (volledig vanaf 1919 toen vrouwen ook mochten stemmen) over de koers van het land. In Spanje was deze stabiliteit ver te zoeken tot diep in de twintigste eeuw. Verschillende oorlogen, waaronder de *Guerra Civil* en het mandaat van Franco (1939-1975) zorgden voor een ongelijke, paternalistische samenleving (Payne, 2011). Pas in 1975 kwam er een einde aan de dictatuur, met als eindresultaat de Grondwet van 1978. Desondanks vaart Spanje volgens *Hofstede Insights* wel bij een “hiërarchische samenleving waarin iedereen zijn plek kent”. Belangrijke waarden die je hieraan zou kunnen verbinden zijn “gehoorzaamheid”, “traditie” en “veiligheid”. Nederland op zijn beurt vaart volgens Hofstede het beste bij “gedecentraliseerde macht, zelfsturing en open communicatie met gezaghebbenden”.

Individualisme

Nederland 80 - Spanje 51

Op dit vlak scoren beide landen boven de 50, maar Nederland is duidelijk het land waar de individualistische dimensie het meest naar boven komt. Blom definieert een individualistische cultuur als een omgeving waar “verantwoordelijkheid van het individu voorop staat” (Blom, 2019, p.144). Het is dan ook van belang volgens Hagens en Jeurissen om een deel van de verantwoordelijkheid in handen van de burgers te leggen ten tijde van een crisis (2020). Een collectivistische cultuur is een omgeving waar het eigen functioneren binnen een geheel (culturele of sociale groep) centraal staat (Blom, 2019). Nederland scoort hoog op de schaal van individualisme, omdat er in dit land veel aandacht is voor het individuele functioneren. Er bestaat hierin een voorkeur voor individuele besluiten en een plicht kan naast bijval ook rekenen op weerstand. In Spanje ligt de waarde van individualisme op 51. Dat houdt in dat de mate van

collectivisme er een stuk hoger ligt dan in Nederland. Hagnaars en Jeurissen (2020) stellen dat dit culturele kenmerk het invoeren van strengere maatregelen voor een groep kunnen vergemakkelijken.

Masculiniteit

Nederland 14 – Spanje 42

Het begrip masculiniteit geeft aan hoe aspecten als dominantie, prestatiedrang en rolverdeling een rol spelen binnen een maatschappij. Uit het model van Hofstede blijkt dat Spanje een naar verhouding meer masculiene cultuur heeft. Er is veel zorg om de kwetsbaren, maar het grootste verschil zit in de prestatiedrang op werk of in het onderwijs. In Spanje is er meer oriëntatie op de taakuitvoering en gaat effectief studeren voor leuk studeren. Nederland is zeer feminien met een score van 14. In een feminiene samenleving wordt er minder onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Kortom, prestaties staan meer centraal dan de motivatie in het werk (*Hofstede Insights*, 2020). Dit kan ook een indicatie zijn voor de invoering van strengere maatregelen. In minder masculiene of feminiene culturen staan sociale gevolgen meer centraal dan in meer masculiene culturen. Daar zal sneller iets worden besloten omdat iets bij kan dragen aan de situatie.

Onzekerheidsvermijding

Nederland 53 – Spanje 86

Het begrip onzekerheidsvermijding geeft aan in welke mate mensen regels en andere uitingen van zekerheid inpassen om onzekerheden weg te nemen (Blom, 2019). Een cultuur met een hoge mate van onzekerheidsvermijding heeft behoefte aan duidelijke richtlijnen en zal zaken die kunnen bijdragen aan herstel sneller toepassen. Spanje kent een hoge mate van onzekerheidsvermijding, in een tijd van crisis is er behoefte aan zekerheid. Nederland is daarentegen een stuk minder risicomijdend, maar een score van 53 laat zien dat ook in dat land onzekerheidsvermijding niet onbelangrijk is. Er worden ook in Nederland voldoende regels bedacht voor, alleen wordt dat in Nederland vaak op een meer flexibele manier gehandhaafd of met behulp van fysieke maatregelen (Blom, 2019). Het risicomijdende uit zich volgens Hagnaars en Jeurissen (2020) in scepsis bij de introductie van nieuwe middelen tijdens de Coronacrisis.

Langetermijnoriëntatie

Nederland 67 – Spanje 48

Het begrip langetermijnoriëntatie geeft aan hoe er wordt aangekeken tegen tijd in de succesbepaling van bepaalde maatregelen. Nederland scoort 67 op de langetermijnoriëntatie, terwijl Spanje op 48 zit. Een cultuur waarin een langetermijnoriëntatie meer aanwezig is, zoekt men meer naar flexibiliteit en in het geval van Nederland, heerst er pragmatisme. De waarheid berust niet zozeer op tradities, maar meer op de situationele context (*Hofstede Insights*, 2021). In Spanje gaat het leven sneller en is er behoefte aan snelle resultaten en duidelijkheid. Ook stelde Delmaire (2009) in een eerder cultuurcomparatief onderzoek dat culturen met een minder hoge langetermijnoriëntatie meer nadruk liggen op de urgentie van bepaalde kwesties. In dit onderzoek kan dit fenomeen zich mogelijk uiten in de snellere invoer van bepaalde maatregelen of het hardere ingrijpen op niet-naleving daarvan.

2.3 Argumenten voor en tegen het gebruik van Hofstedes model

2.3.1 Tegenargumenten

De kern van Hofstedes model ligt in het feit dat cultuur een model is dat op nationaal niveau bepaald kan worden aan de hand van vijf (en later zes) dimensies. Voor Hofstede zijn culturen impliciet, gedeeld, systematisch, uniek en de kern voor een geografisch gebied of een land (McSweeney, 2002). De belangrijkste kritiekpunten op zijn model zijn de representativiteit en de essentialistische manier waarop cultuur hierin wordt gepresenteerd.

Het model is ooit tot stand gekomen door het afnemen van vragenlijsten onder meer dan 100000 werknemers van het computerbedrijf IBM. Hofstede had daarmee de beschikking over een grote sample, maar deze respondenten vormden wel een specifieke groep binnen de samenleving van de onderzochte landen. Ook waren deze allemaal werkzaam binnen één organisatie, waardoor afgevraagd kan worden hoe representatief de resultaten zijn voor een gehele nationale cultuur (McSweeney, 2002). Het eerste punt van kritiek van McSweeney (2002) betreft dan ook de representativiteit van Hofstedes onderzoek voor de samenstelling van een model waaruit de nationale cultuur kan worden afgeleid.

Een tweede punt van kritiek op het model van Hofstede is de rigiditeit van het model, de mate van essentialisme. De essentialistische blik van Hofstede uit zich in de mate van uniformiteit waarmee hij culturen onderscheidt (McSweeney, 2002). Hij ziet nationale culturen als permanent en beschouwd gemiddelden als representatieve, nationale verschillen tussen werknemers uit verschillende culturen. Hierbij is echter geen rekening gehouden met sociaal-culturele variatie per nationale cultuur, zoals religie, taal en politieke ideologie. Vanuit intercultureel perspectief stipt Zhu (2014) aan dat cultuurcategorisatie op basis van kernwaarden kan leiden tot stereotypering en een te groot vertrouwen op statistieken in tijden van superdiversiteit door globalisering. Ook vindt er binnen een cultuur interactie plaats, waardoor er vele *small cultures* ontstaan, op basis van sociaal-culturele kenmerken als leeftijd, sport en andere maatschappelijke thema's (Holliday, 2016). McSweeney (2002) stelt dan ook dat landen niet gelijk staan aan culturen. Kortom, de representativiteit van het onderzoek binnen IBM en het essentialistische karakter waardoor culturele variatie onderbelicht blijft maken dat het model onder andere binnen de master interculturele communicatie niet ondiscutabel is.

2.3.2 Voorargumenten

Ondanks de kritiek op het model van onder anderen Holliday (2016), McSweeney (2002) en Zhu (2014) is het model van Hofstede geciteerd in meer dan 50000 academische werken (Ten Thije, 2020). Het is ontegenzeggelijk dat de dimensies van Hofstede tekortkomingen bevatten en dat de sample van zijn onderzoek niet volledig representatief is voor het bepalen van een nationale cultuur. Desondanks zijn er toch redenen om dit model toe te passen in dit onderzoek.

Ten eerste, is in vergelijkbaar cultuur-comparatief onderzoek naar de coronamaatregelen in zes landen (Hagenaars & Jeurissen, 2020) ook gebruik gemaakt van de dimensies van *Hofstede Insights*. Met name als meerdere landen aan bod komen, is het model van Hofstede een geschikt instrument om de vergelijking visueel te maken. Zainuddin et al. (2019) benoemen daarnaast ook het feit dat de dimensies van Hofstede zijn getoetst onder meer landen dan andere vergelijkingsmodellen, zoals het GLOBE-project van House. Dit heeft een positief effect op de accuraatheid van de indexen per dimensie.

Deze accuraatheid is aangetoond in een kritische analyse van Kirkman et al. (2006) naar 180 onderzoeken die het model van Hofstede hebben toegepast in hun analyses. In dit werk wordt geconstateerd dat onderzoeken op grote schaal Hofstedes bevindingen ‘eerder bevestigen dan falsifiëren’ (Kirkman et al., 2006, p. 308). Daarnaast constateert datzelfde onderzoek dat de meerderheid van Hofstedes bevindingen ook zijn te identificeren in de desbetreffende landen. Ook al is de gekozen sample discutabel, zijn er wel meer dan 100.000 vragenlijsten afgenomen en de analyse van Kirkland et al. (2006) laat zien dat het model wel degelijk kan dienen als indicatie voor culturele verschillen tussen twee landen. Daarnaast vertrekt dit werk hoofdzakelijk vanuit nieuwsbronnen direct afkomstig uit beide onderzochte culturen, op basis van interculturele kennis over het medialandschap in Spanje en Nederland.

3. Onderzoeksmethode

Dit onderzoek bestaat uit twee kernmethoden: corpusanalyse, gebaseerd op Mautner (2009) en een cultuur-comparatieve analyse gebaseerd op Hofstede (2001) en Spencer-Oatey & Franklin (2009). In deze sectie zal worden toegelicht hoe deze methodes in dit onderzoek worden toegepast. Eerst zal de corpusanalyse onder de loep worden genomen en vervolgens gaat dit werk in op de vereisten van een cultuur-comparatief onderzoek.

3.1 Corpusanalyse

Het eerste is nodig om de tweede methode in gang te zetten. In haar werk *Methods of Critical Discourse Analysis* presenteert Mautner hoe je een corpus kan samenstellen voor een kritische discoursanalyse. Ten eerste stipt ze het belang aan van adequate zoektermen om tot de gewenste resultaten te komen in de databank. In de context van dit onderzoek is het dan bijvoorbeeld niet adequaat om zoektermen als ‘corona’ of ‘maatregelen’ te gebruiken. Deze trefwoorden kunnen op een conatieve manier worden verbonden met de mondkapjesplicht, maar zullen de zoekresultaten niet genoeg afbakenen. Het doel van dit onderzoek beperkt zich tot de totstandkoming van de mondkapjesplicht en hoe hierover wordt geschreven in drie verschillende dagbladen per land. De keuze voor dit theoretische model heeft betrekking op het type data dat ik wil gaan gebruiken in dit onderzoek en op de thematiek. Ten eerste het type data, voor het verkrijgen van de gewenste resultaten gaat het van belang zijn om duidelijk afgebakende zoektermen te gebruiken. In haar artikel illustreert Mautner (2009) hoe belangrijk machineleesbaarheid is tijdens het samenstellen van een corpus: de machine ziet woorden als platte tekst en haalt ze volledig uit de context. Wat betreft de thematiek, bestaat de kern van dit onderzoek uit een cultureel vergelijkende analyse met behulp van dagbladen van de mondkapjesplicht in Spanje en Nederland.

Om een goed corpus samen te stellen benoemt Mautner de volgende standardeisen (2009, p. 129 & 131): Het moet ten eerste leesbaar zijn voor de databank, zorgvuldig gesampled, authentiek en representatief voor een bepaald genre of een taal. Daarnaast benoemt ze nog een aantal knelpunten in de toepassing van een corpusanalyse, voornamelijk in combinatie met de kritische discoursanalyse: een gebrek aan standaardtermen, institutionele barrières (keuze databank); het kanaliseren van een grote stroom aan informatie; data zonder context (platte teksten) en taalinnovatie bij historische onderzoeken. De verwachting is dat met name de hoeveelheid data en de data zonder context knelpunten kunnen zijn voor dit onderzoek. Dit kan echter worden aangepakt door een duidelijk afgebakende corpusanalyse. Hiervoor wordt

gebruik gemaakt van *Nexis Uni*, een platform waarmee ervaring is opgedaan tijdens de cursus Meertaligheid & Mediation binnen het masterprogramma Interculturele Communicatie. Voor beide landen worden 10 artikelen per dagblad geraadpleegd (*NRC*, *Telegraaf* en *AD* voor Nederland & *El País*, *El Mundo* en *Hoy* voor Spanje). Op de volgende pagina's wordt geïllustreerd hoe het voor deze scriptie gebruikte corpus is samengesteld. Het gehele corpus is te vinden in de bijlage in sectie 8.1 op pagina 48. Maar eerst wordt gepresenteerd hoe het corpus voor Nederlandse en Spaanse dagbladen tot stand is gekomen:

Corpus Nederlandse dagbladen

1. Stap 1 is het invoeren van een goed afgebakende zoekterm. Dit is een stap die voor dit onderzoek al in week 1 is bepaald. Soms leidt een bepaalde zoekterm niet tot genoeg hits, op zo'n moment moet je deze dan anders verwoorden. Bijvoorbeeld "mondkapjes" of "mondkapjes verplicht".

Alles in Nexis Uni **mondkapjesplicht**

[Geavanceerd zoeken](#) | [Zoektips](#) | [Hulp bij het opvragen van een document](#)

Gericht zoeken

Waar ben je naar op zoek?

Zoek in al het nieuws naar

Datumbereik selecteren

2. In de twee weken daaropvolgend is een periode vastgesteld waarin de krantenartikelen zullen worden geselecteerd. Deze periode neemt iets langer dan een maand in beslag, zodat de totstandkoming en discussie beter in beeld komt. Voor de Nederlandse mondkapjesplicht is de periode 11 oktober tot en met 19 november 2020 uitgekozen. Op 19 november 2020 werd de mondkapjesplicht officieel ingevoerd per 1 december 2020.

Briefs, Pleadings and Motions 0
Directories 0
Minder

Filteren op

okt 11, 2020 tot nov 19, 2020 X

Wissen ☆

^ Zoeken binnen de resultaten

Opnemen ● Uitsluiten ○

Geef zoektermen op 🔍

^ Tijdlijn

... het fijn dat de ...
... voor studenten die problemen hebben met ademen, zegt hij. Wanneer de **mondkapjesplicht** in de binnenruimte gaat gelden, is nog onduidelijk. Volgens premier Mark ...
... om dit vol te houden. De Landelijke Studentenvakbond noemt de aankomende **mondkapjesplicht** „een begrijpelijk besluit”. Voorzitter Lyle Muns vindt het fijn dat de ...

2. **Aboutaleb gefrustreerd over mondkapjesplicht: 'Ik heb in Rotterdam nul komma nul steun ervaren'**

News | Netherlands, Kingdom of the | 412 woorden | 29 Okt 2020 | Folkert van der Krol | AD/Algemeen Dagblad.nl Preview

... Dat heeft hem in zijn ogen bij het experiment met de **mondkapjesplicht** niet gesteund. Uit het eindrapport dat in september verscheen, bleek dat het overgrote deel van de mensen zich aan de **mondkapjesplicht** had gehouden en het niet rustiger was geworden op straat. „Ik ...
... benen komen om juridisch vast te leggen over hoe we de **mondkapjesplicht** willen organiseren. Ik voel daarover wel een beetje frustratie”...
... al te veel verzet. Maar toen we onderweg waren met de **mondkapjesplicht** ontstond het beeld dat ze zo snel mogelijk van die dingen ...
... Aboutaleb gefrustreerd over **mondkapjesplicht**: 'Ik heb in Rotterdam nul komma nul steun ervaren' Folkert van der Krol De naderende invoering van een landelijke **mondkapjesplicht** zorgt bij de Rotterdamse burgemeester Aboutaleb voor frustratie. Niet omdat hij ...
... Aboutaleb gefrustreerd over **mondkapjesplicht**: 'Ik heb in Rotterdam nul komma nul steun ervaren' Folkert van der Krol De naderende invoering van een landelijke **mondkapjesplicht** zorgt bij de Rotterdamse burgemeester Aboutaleb voor frustratie. Niet omdat hij ...

3. Een andere belangrijke stap is het filteren van de bronnen. Het was van belang om drie nationaal verspreide dagbladen te vinden met 10 artikelen over de mondkapjesplicht. Daarom moest er iets worden gefilterd op *newspapers*. Hieronder is het aanbod van alle beschikbare dagbladen in de periode 11 oktober – 19 november te zien binnen *NexisUni*.

^- negatief nieuws

^- Bronnen

AD/Algemeen Dagblad.nl	87
De Gelderlander.nl	43
Noordhollands Dagblad.nl	40
Brabants Dagblad.nl	39
De Stentor.nl	38
Eindhoven's Dagblad.nl	37
De Telegraaf.nl	35
BN De Stem.nl	34
PZC.nl	33
Tubantia.nl	33
BN/DeStem	30
De Stentor	30
Brabants Dagblad	29
De Gelderlander	29
De Twentsche Courant Tubantia	29
Eindhoven's Dagblad	29
NRC Handelsblad.nl	29
Dagblad De Limburger	27

dinsdagavond aankondigde. Dat vreest burgemeester ...

5. **Burgemeester Jorritsma: virus wacht niet op mondkapjesplicht**

News | Netherlands, Kingdom of the | 424 woorden | 14 Okt 2020 | Mark Wijdeven | De Gelderlander.nl Preview

... de sluiting van cafés en restaurants) kondigde de premier dinsdagavond de **mondkapjesplicht** aan. Verrassing Zelfs voor pleitbezorger John Jorritsma kwam de **mondkapjesplicht** nog als een verrassing. De burgemeester is blij met de strenge maatregelen die zijn aangekondigd maar waarschuwt ook dat de **mondkapjesplicht** niet zomaar is vastgelegd en dat de tijd kostbaar is. „Het coronavirus wacht niet op onze discussie over de **mondkapjesplicht**. Die tijd hebben we niet”, zei hij. Jorritsma onderstreept dat ...
... Zelfs voor pleitbezorger John Jorritsma kwam de **mondkapjesplicht** nog als een verrassing. De burgemeester is blij met de strenge maatregelen die zijn aangekondigd maar waarschuwt ook dat de **mondkapjesplicht** niet zomaar is vastgelegd en dat de tijd kostbaar is. „Het coronavirus wacht niet op onze discussie over de **mondkapjesplicht**. Die tijd hebben we niet”, zei hij. Jorritsma onderstreept dat ...
... EINDHOVEN - Het kan nog weken of maanden duren tot de **mondkapjesplicht** is geregeld die premier Mark Rutte dinsdagavond aankondigde. Dat vreest burgemeester ...

6. **Burgemeester Jorritsma: virus wacht niet op mondkapjesplicht**

News | Netherlands, Kingdom of the | 424 woorden | 14 Okt 2020 | Mark Wijdeven | AD/Algemeen Dagblad.nl Preview

... de sluiting van cafés en restaurants) kondigde de premier dinsdagavond de **mondkapjesplicht** aan. Verrassing Zelfs voor pleitbezorger John Jorritsma kwam de **mondkapjesplicht** nog als een verrassing. De burgemeester is blij met de strenge maatregelen die zijn aangekondigd maar waarschuwt ook dat de **mondkapjesplicht** niet zomaar is vastgelegd en dat de tijd kostbaar is. „Het coronavirus wacht niet op onze discussie over de **mondkapjesplicht**. Die tijd hebben we niet”, zei hij. Jorritsma onderstreept dat ...

4. Als de tijdspanne en de gewenste bronnen zijn ingevoerd, kan er een selectie worden gemaakt tussen de artikelen die *NexisUni* aanbiedt. Hieronder een voorbeeld van het *AD*.

The screenshot shows a search results page with a sidebar on the left and a main content area on the right. The sidebar includes a 'Snapshot' section with 'News' (87) and various legal categories like 'Law Reviews and Journals', 'Cases', 'Statutes and Legislation', etc. Below the sidebar is a 'Filteren op' section with filters for 'okt 11, 2020 tot nov 19, 2020' and 'AD/Algemeen Dagblad.nl'. The main content area displays two search results:

- 1. Aboutaleb gefrustreerd over mondkapjesplicht: 'Ik heb in Rotterdam nul komma nul steun ervaren'**
 News | Netherlands, Kingdom of the | 412 woorden | 29 Okt 2020 | Folkert van der Krol | AD/Algemeen Dagblad.nl
 Preview
 ... Dat heeft hem in zijn ogen bij het experiment met de mondkapjesplicht niet gesteund. Uit het eindrapport dat in september verscheen, bleek dat het overgrote deel van de mensen zich aan de mondkapjesplicht had gehouden en het niet rustiger was geworden op straat. „Ik ...
 ... benen komen om juridisch vast te leggen over hoe we de mondkapjesplicht willen organiseren. Ik voel daarover wel een beetje frustratie...
 ... al te veel verzet. Maar toen we onderweg waren met de mondkapjesplicht ontstond het beeld dat ze zo snel mogelijk van die dingen ...
 ... Aboutaleb gefrustreerd over mondkapjesplicht: 'Ik heb in Rotterdam nul komma nul steun ervaren' Folkert van der Krol De naderende invoering van een landelijke mondkapjesplicht zorgt bij de Rotterdamse burgemeester Aboutaleb voor frustratie. Niet omdat hij ...
 ... Aboutaleb gefrustreerd over mondkapjesplicht: 'Ik heb in Rotterdam nul komma nul steun ervaren' Folkert van der Krol De naderende invoering van een landelijke mondkapjesplicht zorgt bij de Rotterdamse burgemeester Aboutaleb voor frustratie. Niet omdat hij ...
- 2. Burgemeester Jorritsma: virus wacht niet op mondkapjesplicht**
 News | Netherlands, Kingdom of the | 424 woorden | 14 Okt 2020 | Mark Wijdeven | AD/Algemeen Dagblad.nl
 Preview
 ... de sluiting van cafés en restaurants) kondigde de premier dinsdagavond de mondkapjesplicht aan. Verrassing Zelfs voor pleitbezorger John Jorritsma kwam de mondkapjesplicht nog als een verrassing. De burgemeester is blij met de strenge

Corpus Spaanse dagbladen

1. Stap 1 is het invoeren van een goed afgebakende zoekterm. Dit is een stap die voor dit onderzoek al in week 1 is bepaald. Soms leidt een bepaalde zoekterm niet tot genoeg hits, op zo'n moment moet je deze dan anders verwoorden. Bijvoorbeeld “mascarillas obligatorias”, “mascarillas” of “llevar mascarillas”.

The screenshot shows the Nexis Uni search interface. At the top, there is a search bar with the text 'mascarillas obligatorias' entered. Below the search bar, there are several filters and options:

- Nexis Uni®** Menu
- NL - Nederlands
- Geschiedenis
- Help
- Aanmelden | Regist

The search bar contains the text 'Alles in Nexis Uni' and 'mascarillas obligatorias'. Below the search bar, there are links for 'Geavanceerd zoeken', 'Zoektips', and 'Hulp bij het opvragen van een document'. Below the search bar, there is a section titled 'Gericht zoeken' with several filters:

- Waar ben je naar op zoek?
 - Nieuws
 - Een publicatie
 - Jurisprudentie (USA)
 - Juridische tijdschriften (Engels)
 - Bedrijfsinformatie
 - Landinformatie
- Zoek in al het nieuws naar
 - Zoektermen
- Datumbereik selecteren
 - Alle beschikbare datums
- Zoeken

2. In de twee weken daaropvolgend is een periode vastgesteld waarin de krantenartikelen zullen worden geselecteerd. Deze periode neemt iets langer dan een maand in beslag, zodat de totstandkoming van en de discussie over de mondkapjesplicht beter in beeld komen. Voor de

Spaanse mondkapjesplicht is de periode 15 april 2020 tot en met 19 mei 2020 uitgekozen. Op 19 mei 2020 werd de mondkapjesplicht officieel ingevoerd in Spanje

Sorteren op: Relevantie

Filteren op

apr 15, 2020 tot mei 19, 2020

Wissen ☆

Zoeken binnen de resultaten

Opnemen ● Uitsluiten ○

Geef zoektermen op

Tijdslijn

2020 2020

... Tenerife y La Palma) a partir del próximo lunes. 20:29 Las **mascarillas** serán **obligatorias** Las **mascarillas** serán **obligatorias** en España en lugares cerrados y en todos aquellos lugares abiertos ...

... Las **mascarillas** serán **obligatorias** en lugares cerrados marca.com Coronavirus COVID-19 en España y en el ...

... 08:48 Sanidad regulará el uso de las **mascarillas** El Gobierno prepara nuevas medidas durante las fases de la desescalada donde el uso de **mascarillas** será **obligatorio** más allá del transporte público. El Ministerio de Sanidad regulará en los próximos días su uso **obligatorio** en lugares públicos, atendiendo así a las demandas de las comunidades ...

... burdas falsificaciones El diario 'El Mundo' informa que las empresas de **mascarillas** defectuosas que repartieron el Gobierno nacional y los servicios sanitarios de ...

... May 18, 2020 13:03 Qatar establece penas de cárcel por no usar **mascarillas** El gobierno catari ha anunciado la nueva normativa de uso **obligatorio** de **mascarilla** en los lugares públicos que tiene penas de hasta tres años ...

3. **Mascarillas obligatorias en la Casa Blanca, salvo para Donald Trump** Preview

News | Spain, Kingdom of | 273 woorden | 12 Mei 2020 | EuroNews - Version Espanola

Mascarillas obligatorias en la Casa Blanca, salvo para Donald Trump. Ya se han ...

... lunes que se "han impuesto" en la batalla contra el coronavirus **Mascarillas obligatorias** en el ala oeste de la Casa Blanca, para todos, menos ...

Mascarillas obligatorias en la Casa Blanca, salvo para Donald Trump **Mascarillas obligatorias** en la Casa Blanca, salvo para Donald Trump. Ya se han ...

... su hija, Ivanka Trump y la portavoz de Mike Pence. Las **mascarillas** estuvieron omnipresentes este lunes, en la rueda de prensa en la ...

Portaltic: Apple detalla las normas para la reapertura de sus tiendas: controles de temperatura y mascarillas obligatorias

4.

3. Een andere belangrijke stap is het filteren van de bronnen. Het was van belang om drie nationaal verspreide dagbladen te vinden met 10 artikelen over de mondkapjesplicht. In dit voorbeeld wordt er onder het filter *newspapers* gezocht naar dagbladen die voldoende artikelen hebben over de mondkapjesplicht binnen deze tijdspanne.

^ Bronnen

Spanish Newswire Services	1,829
CE Noticias Financieras Spanish	1,693
Infobae	1,458
EFE Newswire - Relevantes del Mundo	1,014
La Republica, Peru	930
EFE Newswire - Texto España	619
El País	596
Newstex Blogs	550
AP Spanish Online	473
Agence France Presse - Spanish	387
El Periodico Extremadura	367
Diario Montañés	354
El Mundo	318
Diario Financiero, Chile	313
Marca, Spain	305
Publimetro, Mexico	295
EFE Newswire - Relevantes	283

6. **Las mascarillas, obligatorias en la calle donde no se pueda guardar 2 metros; CORONAVIRUS PANDEMIA (Ampliación)** Preview

News | Spain, Kingdom of | 664 woorden | 18 Mei 2020 | bec/fg | EFE Newswire - Texto España

... Las **mascarillas, obligatorias** en la calle donde no se pueda guardar 2 metros CORONAVIRUS ...

...)- Gobierno y comunidades autónomas han acordado ampliar el uso de **mascarillas** y será **obligatorio**, como hasta ahora, en el transporte público, y también en ...

... consejeros del ramo, según fuentes de Sanidad. 'El uso de las **mascarillas** quedará r TEXTO COMPLETO Madrid, 18 may (EFE).- Gobierno y comunidades autónomas han acordado ampliar el uso de **mascarillas** y será **obligatorio**, como hasta ahora, en el transporte público, y también en ...

...)- Gobierno y comunidades autónomas han acordado ampliar el uso de **mascarillas** y será **obligatorio**, como hasta ahora, en el transporte público, y también en ...

... consejeros del ramo, según fuentes de Sanidad. 'El uso de las **mascarillas** quedará r TEXTO COMPLETO Madrid, 18 may (EFE).- Gobierno y comunidades autónomas han acordado ampliar el uso de **mascarillas** y será **obligatorio**, como hasta ahora, en el transporte público, y también en ...

... consejeros del ramo, según fuentes de Sanidad. El uso de las **mascarillas** quedará regulado en una orden ministerial que se publicará en los ...

7. **Última hora: Las mascarillas serán obligatorias en los espacios públicos** Preview

News | Spain, Kingdom of | 6289 woorden | 17 Mei 2020 | marca.com | Marca, Spain

... signo de esperanza y un regalo para toda la sociedad" 15:56 **Mascarillas obligatorias** en Qatar Desde hoy, es **obligatorio** llevar **mascarilla** por la calle en Qatar. No llevarla puede implicar una condena

4. Als de tijdspanne en de gewenste bronnen zijn ingevoerd, kan er een selectie worden gemaakt tussen de artikelen die *NexisUni* aanbiedt. Hier is een selectie te zien van artikelen uit *El País*.

The screenshot shows a news search interface. On the left, there is a sidebar with a search bar containing 'Geef zoektermen op' and a 'Tijdslijn' (Timeline) section showing a date range from 2020 to 2020, with a specific date '15/04/2020' selected. The main content area displays search results for 'mascarillas' in Spanish news. The top result is from 'El País' dated '03 Mei 2020' with 1009 words. The second result is also from 'El País' dated '18 Mei 2020' with 612 words. Both results have a 'Preview' button next to them. The text of the results is partially visible, mentioning 'mascarillas' and 'obligatorias'.

3.1.1 Overzicht Nederlandse en Spaanse dagbladen

Binnen dit onderzoek zijn er tien artikelen uit drie Nederlandse en drie Spaanse dagbladen geraadpleegd (in totaal 60 artikelen). Hieronder volgt een overzicht van de geraadpleegde dagbladen

Nederlandse dagbladen

De *NRC* is een centrumlinkse krant die zich richt op een wat ouder en academisch publiek. De artikelen die in deze krant worden gepubliceerd zijn over het algemeen wat langer en bevatten meer elementen dan het harde nieuws (Semetko & Valkenburg, 2000).

Het *AD* is een linksgeoriënteerde, populaire krant dat vooral wordt geschreven voor de regio of buurt. Het nieuws wat in het *AD* voorkomt heeft naast een nationaal ook een provinciaal of regionaal karakter en roept een gevoel van herkenbaarheid op. De krant is geschreven voor een groot doelpubliek, dus dat impliceert indirect ook dat de schrijfstijl minder academisch is en dat er ook met minder woorden wordt geschreven per artikel (Semetko & Valkenburg, 2000).

De Telegraaf is een rechtsgeoriënteerde, populaire krant met een sterk nationaal karakter. Ook deze krant wordt geschreven voor een breed doelpubliek, maar het dagblad wordt wel meer in tabloidstijl geschreven dan het *AD*. Het bevat grote koppen en ook het hardste nieuws van de drie kranten die in dit onderzoek gebruikt gaan worden (Semetko & Valkenburg, 2000).

Spaanse dagbladen

El País is een dagblad dat gelijkenissen vertoont met *NRC* in Nederland. Het heeft een centrumlinks karakter en wordt geschreven voor een zeer breed doelpubliek. Het is de krant met de grootste oplage in Spanje en het dagblad wordt ook als enige Spaanse krant uitgegeven in het buitenland (waaronder de Nederlandse NS-stations) (EdP, 2020).

El Mundo is de concurrent van *El País* op het kwaliteitsgebied. De krant kwam in 1989 als opvolger van *Diario 16* en heeft een uitgesproken, rechts karakter. Daarnaast staat het bekend om de onderzoeksjournalistiek die wordt toepast. Het is de tweede krant van Spanje en net als *El País* wordt het gelezen door een professioneel publiek (*El Mundo*, 2020).

Hoy is een krant dat qua berichtgeving het dichtst bij *AD* staat, met name vanwege het meer regionale karakter van het dagblad en de betrekking op voor de mens alledaagse zaken. De krant wordt gepubliceerd in de autonome gemeenschap Extremadura en veel nieuws speelt zich dan ook af in deze regio. Het dagblad zelf is van katholieke origine en richt zich op het verspreiden van algemeen nieuws in de omgeving van Badajoz (Checa Godoy, 1989)

3.1.2 ‘*Tertium comparationis*’

Gegeven het feit dat dit onderzoek een vergelijking betreft tussen twee landen, is er een ‘*tertium comparationis*’ nodig: een derde element in de vergelijking wat beide partijen gemeen hebben (Ten Thije, 2020). De toepassing van dit begrip maakt dat dit werkstuk past binnen het vakgebied interculturele communicatie. Interculturele communicatie is volgens Ten Thije “een vorm van interactie waarbij men door middel van reflectie op de eigen taal en cultuur in een meertalige setting komt tot verandering van kennis, houding en/of vaardigheden in deze culturen”(Ten Thije, 2020, p.28). In zijn werk *Interculturele Communicatie als Mediation* (2020) deelde de Utrechtse hoogleraar het onderzoeksveld van ICC in vijf dimensies: de interactieve, contrastieve, culturele representatie, transfer en de meertaligheids- en diversiteitsbenadering. Deze scriptie vertrekt vanuit de contrastieve benadering, waarbij talen en culturen worden vergeleken aan de hand van verschillen en overeenkomsten.

In de context van dit onderzoek zal het ‘*tertium comparationis*’ **de maand in de aanloop naar de mondkapjesplicht in drie nationaal verspreide dagbladen betreffen**. Voor Spanje is deze ingegaan op 19 mei 2020 en in Nederland officieel vanaf 1 december 2020.

3.2 Cultuur-comparatief onderzoek in de praktijk

In een cultuur-comparatief onderzoek worden verschillende data uit twee of meerdere culturen vergeleken op overeenkomsten en verschillen. Spencer-Oatey & Franklin (2009) constateren dat deze onderzoeksmethode waardevolle informatie kan verschaffen over cultuurspecifieke zaken als de waarden, overtuigingen en conventies binnen een culturele groep. Belangrijke elementen om rekening mee te houden is het model om de nationale cultuur beter te begrijpen, zoals in dit werk het cultuurmodel van Hofstede(2010). Ten tweede is het voor het onderzoek van belang om de juiste culturele groepen te analyseren. In dit werk is gekozen voor twee landen waarmee de onderzoeker ervaring heeft opgedaan gedurende de studietijd aan de Universiteit Utrecht, gedurende de bachelor, een minor journalistiek aan de Universidad Carlos III in Getafe en de master Interculturele Communicatie. Tot slot is ook het begrip ‘decentreren’ (Spencer-Oatey & Franklin, 2009, p.269) zeer relevant: “op een juiste manier omgaan met het eigen culturele perspectief om de culturen van de vergeleken zienswijzen zo gelijkwaardig mogelijk te kunnen beoordelen”. Dit is in de praktijk niet gemakkelijk, omdat het volgens Spencer-Oatey & Franklin (2009) heel moeilijk blijkt om uit de eigen culturele zone te stappen. Daarom noemen zij het in hun werk “essentieel” om goed na te gaan of het voorgestelde theoretische kader de lading dekt voor een gehele groep die je wil onderzoeken. Gegeven het feit dat voorafgaand aan het onderzoek intensief is geweest met beide culturen en talen, gedurende het masterprogramma met beide taalspecifieke vakken, gedurende de bachelor met de Spaanse cultuur en gegeven de Nederlandse achtergrond van de onderzoeker is de verwachting dat dit vraagstuk voldoende is gecoverd.

3.2.1 Omgaan met meerdere talen en data

Vanwege het feit dat er zowel teksten worden onderzocht uit de moedertaal als de tweede taal van de onderzoeker, is het van belang om zorgvuldig om te gaan met de taalverschillen. Mede hierom is gekozen voor een onderwerp wat in beide landen op vergelijkbare wijze in de kranten is verschenen. Ook is bij de keuze van de kranten zoveel mogelijk rekening gehouden met het karakter van de kranten, dus drie nationaal verspreide kranten, waarvan twee dagbladen die in beide landen de grootste oplage kennen. In het vertalen van de artikelen kan het voorkomen dat bepaalde termen niet vertaalbaar zijn naar het Nederlands. In zo’n geval moet de niet-vertaalbare Spaanse term gedecentreerd worden uit de originele taal en worden aangepast aan de Nederlandse doelcontext. Ten Thije noemt deze manier van vertalen ook wel “functionele equivalentie”: de woorden worden dan niet letterlijk vertaald, maar als het ware passend gemaakt voor de doeltekst (Ten Thije, 2020, p.12). Wat de omgang met data betreft kunnen

cultuur-comparatieve onderzoeken nuttige data verschaffen over de normen, waarden en conventies die gelden in de culturen die worden vergeleken (Spencer-Oatey & Franklin, 2009). Uiteraard geldt wel dat de resultaten van dit type onderzoek niet kunnen worden gegeneraliseerd binnen andere onderzoeksvelden. Het betreft een thema waarover nog weinig literatuur beschikbaar is, dus de resultaten uit dit onderzoek zijn geen garantie voor mogelijke vervolgonderzoeken.

4. Resultaten

In deze sectie zullen de bevindingen van de corpusanalyse en de interculturele vergelijking van de mondkapjesplicht worden gepresenteerd. In het eerste deel worden drie overeenkomsten en drie verschillen uitgelicht en vervolgens worden deze verbonden aan de culturele dimensies van Hofstede Insights (2021).

4.1 Vergelijking tussen de mondkapjesplicht in Nederland en Spanje

Op basis van 60 geselecteerde artikelen komen de volgende overeenkomsten en verschillen aan bod tussen Nederlandse dagbladen en Spaanse dagbladen als het gaat om de mondkapjesplicht. In de kern luiden de belangrijkste overeenkomsten als volgt:

- In beide landen is begonnen met een mondkapjesplicht in het openbaar vervoer.
- In beide landen luidde er twijfel over het invoeren van een mondkapjesplicht en daardoor is publiek gebruik in een tijdelijk stadium afgeraden.
- Druk opgevoerd vanuit de politiek heeft ervoor gezorgd dat een advies is omgezet in een plicht.

Naast de overeenkomsten en het ‘tertium comparationis’, zijn er ook verschillen op te merken tussen de mondkapjesplicht in Spanje en die in Nederland volgens de geraadpleegde dagbladen:

- In de Nederlandse artikelen binnen het corpus valt op dat mondkapjes in een aantal gevallen worden beschouwd als een inperking van de vrijheid. In de Spaanse artikelen van het corpus worden mondkapjes in een aantal artikelen gezien als sleutel naar sociaal herstel.
- Verschil in uitzonderingen en publieke ruimtes. In Spanje geldt de mondkapjesplicht voor alle publieke ruimtes, in Nederland gelden meerdere uitzonderingen.
- De onvrede wordt in beide landen verschillend verwoord. Waar in de Nederlandse artikelen vooral onvrede heerst over het verplichten, heerst er in Spanje meer berusting in de nieuwe werkelijkheid.

4.1.1 Overeenkomsten

I. In beide landen is begonnen met een mondkapjesplicht in het openbaar vervoer.

Op 2 mei 2020 maakt de Spaanse regering bekend dat mondkapjes verplicht zouden worden in het openbaar vervoer vanaf 4 mei.

1. *El Gobierno avanzó ayer nuevos detalles sobre los requisitos...lo más inmediato será que todos los usuarios del transporte público necesitarán mascarillas a partir del lunes.* (Ángel Sanz, 2020)

Deze gedeeltelijke mondkapjesplicht kwam toentertijd als een logische stap nadat er vanuit de regering in een eerder stadium al regulerende maatregelen waren opgelegd over de mondkapjes. Het begon op 10 april, toen de Spaanse Minister van Volksgezondheid, Salvador Illa, het gebruik van een mondkapje adviseerde in het openbaar vervoer en op werkplaatsen waar niet voldoende interpersoonlijke afstand kan worden gehouden.

2. *“...el pasado día 10, el ministro de Sanidad, Salvador Illa, ya empezó a recomendar el uso de mascarillas higiénicas. En particular, en el transporte público y los centros de trabajo que no permitieran una distancia suficiente entre trabajadores.”* (Marraco, 2020)

Op 20 april 2020 gaf de Spaanse regeringsleider Pedro Sánchez toe dat persoonlijke beschermingsmiddelen cruciaal waren om de lockdown te beëindigen. Het resultaat was een maximumprijs van 0,96 eurocent per mondkapje.

3. *“El Gobierno fijó ayer por la tarde un precio máximo de venta para las mascarillas quirúrgicas: 0,96 euros por unidad.”* (El País, 22-04-2020)

In Nederland werd eveneens begonnen met een plicht in het openbaar vervoer. Begin mei publiceerde het OMT een advies waarin zij stelde dat een mondkapjesplicht mogelijk werkzaam kan zijn bij goed gebruik:

4. *“Het OMT realiseert zich dat anderhalve meter afstand in het OV de facto niet realiseerbaar is en overschreden zal worden met relatief lange contactmomenten...Een individuele triage is niet mogelijk...enkele onderzoeken tonen enige werkzaamheid van niet-medische mondneusmaskers bij juist gebruik.”* (Van Dissel, 2020)

Als resultaat van dit OMT-advies, maakte de Minister van Volksgezondheid, Hugo de Jonge, op 6 mei 2020 bekend dat mondkapjes in het OV verplicht zullen worden per 1 juni 2020. De

belangrijkste redenen waren dat “*anderhalve meter in het OV niet realiseerbaar is en er geen individuele checkgesprekken kunnen plaatsvinden*” (De Jonge, 2020).

In beide landen gold het Openbaar Vervoer als eerste plek waar mondkapjes verplicht werden gesteld. In Spanje gebeurde dat door een expliciete plicht, die in lijn stond met een eerdere bepaling van de noordverordening van 29 maart 2020:

5. “*El uso de mascarillas que cubran nariz y boca será obligatorio para todos los usuarios del transporte ferrocarril, en autobús, aéreo o marítimo*”(BOE, 3-05-2020).

In Nederland werd de plicht met meer haken en ogen ingevoerd, de functionaliteit van de mondkapjes wordt direct in twijfel getrokken:

6. “*Omdat anderhalve meter in het OV niet mogelijk is...in het OV geen individuele triage kan plaatsvinden...hebben we besloten dat in het OV het dragen van mondneusbescherming per 1 juni verplicht zal zijn.*” (De Jonge, 2020)

II In beide landen luidde er twijfel over gebruik van het mondkapje

In Nederland bestond er lange tijd twijfel over het gebruik van mondkapjes. In het eerdergenoemde advies van 4 mei werd er nog een negatief advies gegeven voor wijdverspreid gebruik:

7. “*...Het OMT adviseert geen algemeen gebruik van niet-medische mondneusmaskers daar waar het mogelijk is anderhalve meter afstand te bewaren...*” (Van Dissel, 2020).

Maanden later, in oktober, werd er wel een positief advies geschreven voor mondkapjesgebruik in publieke binnenruimtes. Het bleef hierbij echter wel bij een advies, terwijl in Spanje sinds 19 mei 2020 al een mondkapjesplicht gold:

8. “*Het gebruik van mondkapjes in publieke binnenruimtes zorgt er wellicht voor dat mensen minder bloot worden gesteld aan coronavirusdeeltjes, waardoor ze een mildere infectie oplopen.*” (Van der Aa, 2020)

Een soortgelijke ontwikkeling wat betreft de twijfel over het nut valt waar te nemen in Spanje. Fernando Simón, woordvoerder van het Spaanse Ministerie van Gezondheid gedurende de Coronacrisis. Simón zag lange tijd weinig heil in mondkapjes, wat ook blijkt uit de volgende passages uit respectievelijk februari en mei.:

9. “*El primero* (Fernando Simón red.) *dijo que no tenía ningún sentido llevar mascarilla*”(Soriano, 2020).

10. “*Simón puso las mismas reticencias y se mostró contrario a hacer obligatorias las mascarillas en el transporte público...La obligatoriedad [es] sobreactuar un poco...*” (Linde, 2020)

III Opgevoerde druk lijkt de mondkapjesplicht in gang te hebben gezet

Op 13 oktober 2020 maakte Mark Rutte bekend dat er hoe dan ook een mondkapjesplicht zou gaan gelden in publieke binnenruimtes. Hij wilde een einde maken aan de discussie over mondkapjes:

11. “*Dus wie zich straks beweegt in een supermarkt of een theater binnengaat, moet een mondkapje op...we willen de slepende discussie voor eens en voor altijd beslechten.*” (De Telegraaf, 13 oktober)

Die discussie vond plaats op een aantal vlakken. Ten eerste, op juridisch gebied. Op 14 oktober 2020 werd er in De Telegraaf een artikel gepubliceerd waarin werd toegelicht dat de Nederlandse grondwet bepaalde ‘juridische spelregels’ kent die moeten worden aangepast voor de mondkapjesplicht (Kalkman, 2020). Een tweede vlak is politiek-wetenschappelijk. Het OMT gaf aan dat gebruik van niet-medische mondkapjes “mogelijk en bij juist gebruik” kan leiden tot minder besmettingen. Het effect van publiek gebruik werd op gering geschat in combinatie met de basisregels van voldoende afstand, geen handen schudden en de handen goed wassen en thuisblijven bij klachten (Van der Aa, 2020). Dit advies is tot aan oktober dan ook overgenomen door het Ministerie van VWS. Ten derde zag microbiologe Rosanne Hertzberger ook een link tussen ‘de Nederlandse reactie’ en een mondkapjesplicht. Volgens haar zorgde “nationale trots en de open cultuur” voor een kwetsbare omgeving. Het mondkapje werd volgens de microbiologe gezien als “aanstellerig” door veel Nederlanders (Hertzberger, 2020).

In de Spaanse krantenartikelen werd de druk minder opgevoerd vanuit het maatschappelijk middenveld, maar vanuit de verschillende besturen van autonome gemeenschappen. Met name vanuit Madrid, Andalusië en Murcia verzochten de politieke leiders van de autonome gemeenschappen om een plicht in te voeren. In Castilla y León werd er niet expliciet gevraagd om een plicht, maar wel dat het effect van de vrijheidsbeperkende maatregelen tijdens de noodtoestand afhangt van de autoriteit die uitgaat van het Ministerie van Volksgezondheid, *Sanidad* (Linde, 2020).

12. *“Las medidas de obligatoriedad en el estado de alarma, como todas las restricciones, dependen de la autoridad que ejerce el ministerio.”*

4.1.2 Verschillen

I Mondkapjes in Spanje gezien als een sleutel naar heropening van de samenleving. In Nederland gezien als vrijheidsbeperkende maatregel.

Op 20 april 2020 publiceerde Juanma Lamet een artikel over de rol van mondkapjes om uit de lockdown te geraken. De titel luidt als volgt: *“El reparto de mascarillas, clave en la desescalada...”* oftewel, “verdeling van mondkapjes cruciale stap voor herstel”. De Spaanse regeringsleider Pedro Sánchez kondigde aan dat naast de besmettingscijfers ook een cruciale rol wordt toegedicht aan de beschikbaarheid van persoonlijke beschermingsmiddelen:

13. *“El otro punto clave para el desconfinamiento será “la provisión de material de protección a los ciudadanos”. Es decir, que haya mascarillas suficientes.”* (Lamet, 2020)

Op 10 april, na meer dan een maand afwijzen (Lamet & Marraco, 2020) vond er binnen het Ministerie van Volksgezondheid een rigoureuze koerswijziging plaats. Waar woordvoerder Fernando Simón weinig heil zag in de mondkapjes, adviseerde de Minister, Salvador Illa, om deze te dragen in het openbaar vervoer en op plekken waar weinig afstand kan worden gehouden. Manuel Marraco van *El Mundo* relateerde deze wijziging aan het hervatten van bepaalde niet-essentiële beroepen:

14. *“El cambio de criterio precedía al regreso a sus puestos de trabajadores de actividades no esenciales.”*

In Nederland heeft de eerste mondkapjesplicht zo'n twee maanden in beslag genomen. Op 6 mei 2020 werd de mondkapjesplicht ingevoerd voor het openbaar vervoer. In tegenstelling tot in Spanje, werd er daarna niet doorgezet. Zowel het OMT als de politiek gaven te kennen dat wijdverspreid publiek gebruik niet effectief genoeg zou zijn. Vanuit de vakbond FNV Zorg & Welzijn klonk er kritiek op het OMT, dat in hun ogen “te veel op zoek is naar uitzonderingen om maar geen persoonlijke beschermingsmiddelen te hoeven gebruiken” (De Telegraaf, 2020). De burgemeester van Eindhoven, John Jorritsma, stipt aan dat de juridische procedures een snelle invoer van de mondkapjesplicht in de weg hebben gestaan. Een feitelijke mondkapjesplicht overtuigde hem echter niet volledig:

15. *“We moeten ons niet gedragen omdat het moet, maar omdat we samen verantwoordelijk zijn om ons land uit deze crisis te trekken.”*

Naast het gevoel van verplichting zijn er ook gevoelens van angst en frustratie die in zowel *De Telegraaf*, als het *AD*, als de *NRC* terugkomen. In *De Telegraaf* wordt er aandacht besteed aan ‘maskné’, plekken op de huid door veelvuldig gebruik van een mondkapje gedurende het werk. Maar ook bij klanten van een apotheek die boos worden als ze worden aangesproken op het niet-respecteren van een mondkapjesplicht aldaar:

16. *“In de apotheek staat overal aangegeven dat een mondkapje binnen verplicht is. „Maar veel klanten houden zich er niet aan. Als je er wat van zegt, worden ze boos.”*
(De Jong, 2020)

In het *AD* wordt geschreven over het gevaar van mondkapjes voor doven en slechthorenden:

17. *“Een mondkapje belemmert niet alleen de communicatie voor dove mensen die geen gebarentaal spreken maar schrikt in enkele gevallen ook af.”* (Biemond, 2020)

Columniste en microbiologe Rosanne Hertzberger van het *NRC* uitte kritiek op de manier waarop de Nederlandse premier Mark Rutte de mondkapjesplicht aankondigde:

18. *“Het leek wel een capitulatie toen Rutte toegaf dat we niet meer onder een mondkapjesplicht uit konden...alsof het een vieze onderbroek betrof in plaats van een van de belangrijke wapens in de strijd tegen de pandemie.”* (Hertzberger, 2020)

II Verschil in uitzonderingen en publieke ruimtes

Vakbond FNV Zorg & Welzijn stipte al aan dat het OMT-advies bestaat uit “allerlei uitzonderingen om maar geen persoonlijke beschermingsmiddelen te hoeven gebruiken” (De Telegraaf, 2020). Deze tendens is ook zichtbaar in een aantal van de in november 2020 gepubliceerde artikelen in het corpus. Zo opent *De Telegraaf* met “Mondkapjesplicht vanaf december van kracht” op 3 november, maar staan in het artikel van Bartels al vijf uitzonderingen vermeld: medische en psychische beperkingen, sporten, acteren en media-optredens” (Bartels, 2020).

19. *“Als die basis er is, moet iedereen van dertien jaar en ouder in publieke binnenruimten een mondkapje dragen...al geldt dat niet voor sekswerkers...ook geldt er een uitzondering voor...Bovendien hoeft het mondkapje niet op tijdens...”*

Zowel het *AD* als de *NRC* benoemen op 19 november een belangrijke uitzondering al in de titel, namelijk die voor gebedshuizen: “Geen mondkapjesplicht in kerken en moskeeën, wel bij contactberoepen” (*AD*, 2020). Dit artikel uit het *AD* wordt als volgt geopend:

20. *“Gebedshuizen...worden uitgezonderd van de mondkapjesplicht...”*

In de *NRC* wordt deze uitzondering voor gebedshuizen ook benoemd, een kritiek punt in beide artikelen is dat niet wordt verteld waarom er een uitzondering geldt voor gebedshuizen. In de *NRC* wordt de uitzondering als volgt geformuleerd:

21. *“De mondkapjesplicht...geldt niet voor gebedshuizen...blijkt dat synagogen, moskeeën, tempels en kerken worden uitgezonderd...”* (Van Laarhoven, 2020)

Een ander onderscheid dat opvalt is die tussen ‘publieke binnenruimtes’ in Nederland en ‘publieke plaatsen’ in Spanje. Publieke binnenruimtes zijn, volgens de Tijdelijke Wet Maatregelen Covid-19, “publieke plaatsen behorend bij een voor het publiek openstaand gebouw” (De Jonge, 2020). Hieronder worden bijvoorbeeld winkels, musea, (benzine)stations, horeca en culturele zalen toegerekend (Van Laarhoven, 2020). Gebouwen als gebedshuizen vallen onder besloten binnenruimtes en daarnaast is Artikel 6 van de Nederlandse Grondwet, Vrijheid van Godsdienst en Levensovertuiging van groot belang. Dit grondrecht maakt ingrijpen in de geloofsdiensten lastig, al is hoogleraar Constitutioneel en Administratief Recht Prof. Mr. Heringa het hier niet mee eens:

22. *“Het eerste lid van Artikel 6 van de Grondwet rept immers van een ieders verantwoordelijkheid volgens de wet...de wetgever mag desgewenst het belijden in gemeenschap wel degelijk regelen...”* (Heringa, 2020)

In Spanje wordt gesproken over ‘*los lugares públicos*’, letterlijk vertaald ‘publieke plaatsen’. In een officiële staatspublicatie van 20 mei 2020 (BOE) staat vermeld dat mondkapjes verplicht zijn op publieke plaatsen waar geen afstand kan worden gehouden:

23. *“El uso de mascarilla será obligatorio en la vía pública, en espacios al aire libre y en cualquier espacio cerrado de uso público o que se encuentre abierto al público...siempre que no sea posible mantener...al menos dos metros.”* (Illa, 2020)

Naast scholen en het openbaar vervoer, worden kerken in Spanje ook gerekend tot plekken voor publiek gebruik. Zowel in Sevilla als in Badajoz dragen de kerkgangers mondkapjes en houden ze zich aan de afstandsnorm van twee meter (Moreno, 2020 & Rua, 2020). Dit “nieuwe normaal” is zeer ongebruikelijk in de Rooms-Katholieke Kerk, want de Coronamaatregelen zijn de eerste grote veranderingen sinds de verandering van de Liturgie ten tijde van het Tweede Vaticaans Concilie (Rua, 2020):

24. *“Estos serán los principales cambios en un ritual que se mantiene intacto desde la reforma litúrgica del Concilio Vaticano II celebrado en los años 60 del pasado siglo.”* (Rua, 2020)

III Onvrede verschillend verwoord in Nederland en Spanje

In de Nederlandse dagbladen binnen het corpus richt de onvrede over mondkapjes zich tot het beleid, uitspraken gedaan door het OMT en ook op de gevaren voor mensen zelf. Met name in het AD worden frustraties en angsten geuit, zo is burgemeester Aboutaleb van Rotterdam niet te spreken over het verloop van een mondkapjesexperiment in Rotterdam. Hij voelde tegenwerking en weinig coöperatie met het Nederlandse kabinet. In een centrum voor doven en slechthorenden is men bang voor de communicatieproblemen die mondkapjes opleveren voor deze doelgroep. De bewoners van dit zorgcentrum voelen zich eenzaam en angstig door de zichtbare maatregelen (Biemond, 2020). In de *NRC* zijn er in de periode van 11 oktober tot en met 19 november zes artikelen gepubliceerd en opgenomen in het corpus die zich kritisch uiten over de gemaakte beleidskeuzes. Zo wordt de regering verweten het mondkapje niet serieus genoeg te nemen (Hertzberger, 2020), worden autoriteiten verweten dat ze nalatig hebben gehandeld in de aanloop naar de tweede gedeeltelijke lockdown (Lievisse Adriaanse, 2020) en schrijft journaliste Floor Rusman over de verschillende invalshoeken (ventilatie en harde lockdown) die niet zijn gehoord in een eerder stadium van de Coronacrisis (Rusman, 2020).

Journalist Eppo König gaat het gesprek aan met boa's die zich vergissen in de regelgeving in de supermarkten (König, 2020). In sommige gevallen worden juridische procedures tegen de Staat niet geschuwd, blijkt uit een artikel uit *De Telegraaf* van 24 oktober 2020:

25. *“Bezorgde ouders en leerkrachten slepen de staat voor de rechter. In een kort geding willen ze afdwingen dat het onderwijs, zowel basis- als voortgezet, veiliger wordt...Advocaten...hebben de Staat vrijdag gesommeerd om te stoppen met het geven van ‘aantoonbaar foute informatie’.”* (Eldering, 2020)

In de Spaanse dagbladen klinkt er een andere tendens. In *El Mundo* portretteert journaliste Lucía Méndez de rol van het mondkapje in de samenleving na de lockdown. Ze beschrijft hoe mensen in mei 2020 smachtten naar levendige straten, maar dat deze hoop zich verstopt achter de mondkapjes die mensen moeten gaan dragen:

26. *“Las calles piden a gritos el regreso a la vida y a la primavera, pero lo hacen ahogadas y escondidas detrás de las mascarillas.”* (Méndez, 2020)

Vervolgens verbindt Méndez het mondkapje aan verschillende adjectieven die een verdrietige betekenis met zich meedragen, zoals bitter (*amarga*), somber (*melancólica*), doodsbang (*aterrorizada*) en ontroostbaar (*desconsolada*). Toch is dit artikel geenszins kritiek op het effectieve besluit om mondkapjes verplicht te stellen. In dat opzicht valt er tussen de drie dagbladen, in het speciaal *El Mundo* en *El País*, een lijn te trekken. Aanvankelijk werd een plicht uitgesloten, maar daar kwam eind april toch verandering in. De autoriteiten zagen in dat, naarmate het drukker werd, het steeds moeilijker bleek om de afstandsnorm te respecteren en als belangrijk verschil met Nederland, het mondkapje werd gezien als een extra bescherming tegen Corona (Romero, 2020; Piña, 2020; Linde, 2020):

27. *“...cuando vayamos a salir todos a la calle será más difícil mantener el distanciamiento social, por lo que ayudará...la mascarilla puede hacer que el ciudadano se sienta más protegido.”* (Romero, 2020)

Wel was de woordvoerder van het Ministerie van Volksgezondheid, Fernando Simón, in enkele artikelen het lijdend voorwerp op een minder positieve wijze. Apaolaza (2020) constateerde op 14 mei 2020 dat het niet serieus nemen van mondkapjes en de nadruk op sociale afstand zal leiden tot het niet respecteren van zowel de functie van mondkapjes als de niet-naleving van de tweede norm.

28. “*Esta cosa...de que la mascarilla no sirve de nada y que lo que importa es mantener la distancia se traduce en que ni se respeta la distancia, ni se lleva la mascarilla.*”

Twee dagen later verscheen een artikel over de mogelijke gevolgen van tegenstrijdige richtlijnen. Hernández stelde hierin dat tegenstrijdige richtlijnen vanuit de autoriteiten ervoor zorgen dat meerdere maatregelen niet gedisciplineerd worden opgevolgd, mede vanwege het verlies aan geloofwaardigheid van de wetenschapper voor het grote publiek (Hernández, 2020).

Kortom, in de Nederlandse dagbladen richt de onvrede zich meer op instanties die verantwoordelijk zijn voor de handhaving en de opzet van de mondkapjesplicht. In de Spaanse dagbladen valt er een duidelijke lijn te zien vanaf eind april tot aan begin mei waarin het mondkapje in korte tijd een belangrijke status hebben vergaard in de bestrijding van het Coronavirus. Wel wordt er in dagblad *Hoy* aandacht besteed aan de mogelijke gevolgen van bepaalde uitspraken en richtlijnen die niet op elkaar staan afgestemd.

4.2 Verbinding met culturele dimensies (intercultureel vergelijken)

In paragraaf 2.2 van dit werk is er aandacht besteed aan de culturele dimensies van Nederland en Spanje. Deze culturele dimensies kunnen mogelijk ook een rol hebben gespeeld in de totstandkoming van de mondkapjes. In paragraaf 4.1 zijn zes constatering besproken die zijn gedaan aan de hand van een corpus bestaande uit 30 Nederlandse dagbladen en 30 Spaanse dagbladen. In dit gedeelte worden de verschillen en overeenkomsten uit paragraaf 4.1 in verband gebracht met de culturele dimensies van Hofstede.

Machtsafstand

Deze culturele dimensie lijkt niet te hebben gezorgd voor grote verschillen in de mondkapjesplicht. Wel valt er in de dagbladen een patroon te ontdekken dat er minder aandacht wordt geschonken aan particulieren in vergelijking met de Nederlandse. De gekozen dagbladen, met name *El País* en *El Mundo*, lijken een grotere machtsafstand te bewaren tot de burgers dan de gekozen Nederlandse dagbladen. 15 van de 30 artikelen (50%) gaan over politieke besluiten en in zowel *El País* als *El Mundo* lijkt er consensus te bestaan over het belang van mondkapjes voor het herstel van de samenleving. In Nederland, daarentegen, gaan 10 van de 30 artikelen (33,3%) over politieke besluiten en 14 van de 30 artikelen (46,7%) over de maatschappelijke gevolgen van de besluiten, in het bijzonder de mondkapjesplicht. Woorden als ‘frustratie’, ‘onveilig’, ‘verdeeldheid’ en ‘aarzeling’ zijn niet terug te vinden in de titels van de Spaanse dagbladen. De meest kritische titel gaat over de tegenstrijdige richtlijnen die zijn opgesteld door

de autoriteiten en staat gepubliceerd in *Hoy*, een dagblad met een meer regionale focus in de autonome regio Extremadura. Kortom, de Spaanse media lijken meer afstand te houden tot de burgers en met name onder de twee dagbladen met een meer nationaal karakter (*El País* en *El Mundo*) lijkt er consensus te zijn over het belang van een mondkapjesplicht voor Spanje. *De Telegraaf* en het *AD* richten zich meer op specifieke groepen in de maatschappij, die zich afzonderlijk van elkaar uitspreken over wat de mondkapjesplicht voor hen zal betekenen of betekent. Voor doven en slechthorenden is het ‘onveilig’ (Biemond, 2020), voor burgemeester Aboutaleb ‘frustrerend’ (Van der Krol, 2020) en strijdt de Stichting Protect Everybody voor veilig onderwijs gedurende de Coronacrisis in een rechtszaak tegen de Staat (Eldering, 2020).

Individualisme

Deze dimensie behelst één van de grotere verschillen tussen Nederland en Spanje op de schaal van Hofstede. Met een score van 80 kan Nederland met zekerheid worden gezien als een land waar belangstelling voor het individu of een afzonderlijke sector gewoonlijk is. Ook het verschillende aantal uitzonderingen is een uiting van individualisme. Het eerste voorbeeld betreft het onderscheid wat wordt gemaakt tussen publieke binnenruimtes en gesloten binnenplaatsen, waartoe gebedshuizen en werkplekken behoren. In de Spaanse artikelen wordt enkel over “*lugares públicos*”, oftewel publieke locaties gesproken en worden daaronder ook drukke buitenruimten geplaatst. Naast het onderscheid tussen publieke ruimten, komen er ook nauwelijks individuen aan bod, in vergelijking met de Nederlandse dagbladen. In 15 van de 30 Nederlandse artikelen (50%), waarvan 12 in het *AD* en *De Telegraaf*, komt een individu of een specifieke sociale groep aan bod om zich te uiten over de mondkapjesplicht. De ene zegt dat het ‘werkt’, de anderen vinden dat het kabinet mondkapjes ‘moet verplichten’, een burgemeester is ‘gefrustreerd over het gebrek aan steun’ en enkele scholengemeenschappen ‘nemen hun verantwoordelijkheid en voeren een mondkapjesplicht in’. In het NRC focust één artikel zich specifiek op individuele wetenschappers die zich niet gehoord voelen in hun eigen standpunt (Rusman, 2020). De andere twee richten zich op verwarrende regels voor een handhaver en een gedragswetenschappelijke verklaring voor consumentengedrag in de Coronatijd (Kamerman, 2020). In 11 van de 30 (36,7%) artikelen behandelen de Spaanse dagbladen een maatschappelijke groep, maar is er in geen van deze artikelen een uitgesproken mening te vinden. Het meest treffend is de uitspraak “...*la pandemia obliga...*” (Rua, 2020).

Masculiniteit

Ook binnen deze dimensie zijn er verschillen tussen Nederland en Spanje. Met een score van 14 op de schaal van Hofstede kan Nederland met zekerheid worden gezien als een land met feminiene waarden. Dat uit zich in de aandacht voor sociale gevolgen die de mondkapjes of maatregelen teweegbrengen. In de *NRC* is er aandacht voor een discussie tussen verschillende critici over het coronabeleid en OMT-leden. Een inhoudelijke discussie als deze waarbij OMT-leden openlijk worden bekritiseerd om de adviezen die worden gepubliceerd ontbreekt onder de Spaanse artikelen. Ook komen er meer doelgroepen aan bod die ernstig worden geraakt door de Coronacrisis, zoals mensen met een lager inkomen, schoolgaande kinderen of doven en slechthorenden.

Spanje scoort 44 op de schaal van Hofstede en is daarmee een relatief masculien land. Dat uit zich in het corpus in minder aandacht voor de sociale gevolgen van deze maatregel. In april klonk hier dan ook bezorgdheid over:

“El uso de mascarillas fue masivo entre los viajeros...algunos se quejaron de falta de control “Esto no puede ser. Hay que protegerse y proteger” (El País, 2020)

Een koppel dat op de eerste dag van de mondkapjesplicht in het openbaar vervoer geen mondkapje droeg werd gelijk aangesproken. Ook vanuit de zorg werd in datzelfde artikel met klem benadrukt dat “de mondkapjes heel belangrijk zullen zijn of anders verzaagt de IC opnieuw” (El País, 2020). In Nederland benadrukte een zegsvrouw dat er eerst “uitvoerig over de maatregel zal worden gecommuniceerd” (Bartels, 2020) alvorens mensen een boete te geven. Daarnaast is de mondkapjesplicht niet ingevoerd als een vorm van onderlinge bescherming, zoals in Spanje (Piña, 2020; Lamet, 2020), maar om de “eeuwige discussie te beëindigen” (Wijdeven, 2020; Lievisse Adriaanse, 2020). In andere woorden, om het feminiene karakter van de berichtgeving over mondkapjes te beteugelen.

Onzekerheidsvermijding

Qua onzekerheidsvermijding scoort Spanje het hoogst op de schaal van Hofstede, namelijk 86. Deze onzekerheidsvermijding uit zich in het opstellen van regels voor heel veel facetten in het leven (*Hofstede Insights*, 2020). Ten eerste uit zich dat in de economische maatregelen die waarover wordt geschreven. Eind april wordt er geschreven over de schaarste in apotheken en oneerlijke prijzen voor mondkapjes. Een aantal dagen later wordt er een maximumprijs opgelegd van 0,96 eurocent per mondkapje om deze zo betaalbaar mogelijk te houden (Ángel

Medina, 2020). Een tweede element waarin het risicomijdende karakter van de Spaanse autoriteiten tot uiting komt is door middel van de vrij plotselinge wijze waarop de mondkapjesplicht tot stand is gekomen in Spanje. Ondanks een negatief advies van de woordvoerder van Volksgezondheid, Fernando Simón, beslist Minister Illa op 3 mei 2020 dat mondkapjes worden verplicht in het openbaar vervoer (Linde, 2020).

Nederland scoort 53 op de schaal van Hofstede, waarmee de onzekerheidsvermijding wel licht de voorkeur geeft. In de aanloop naar de mondkapjesplicht ging het in 10 van de 30 artikelen (33,3%) over de (on)duidelijkheid wat betreft het gebruik van mondkapjes. Aan de andere kant heeft het mondkapje wel een strikt publiek karakter, want de mondkapjesplicht geldt alleen voor publieke binnenplaatsen, waartoe kantoren en gebedshuizen niet behoren. Een andere uiting waarin het wat minder risicomijdende karakter aan het licht komt gaat over de gedeeltelijke lockdown, waarbij premier Rutte de bal legt bij “de burgers die zich beter aan de regels” moeten houden en “het evenwicht tussen zware maatregelen en wat de maatschappij dragen kan” (Lievissse Adriaanse, 2020).

Langetermijnnoriëntatie

Op de schaal van Hofstede geldt Nederland met een score van 67 als een land waar de lange termijn wordt geprefereerd boven de korte termijn. In Spanje is er meer voorkeur voor de korte termijn, met een score van 48. In lijn met het masculiene karakter wordt de mondkapjesplicht in de Spaanse dagbladen met meer urgentie gecommuniceerd dan in de Nederlandse dagbladen. Daarnaast is de aanloop heel verschillend, waar de maatregelen in Spanje zich in een sneller tempo lijken op te volgen (binnen twee weken van een advies naar een totale mondkapjesplicht voor publieke locaties), is er in Nederland een langere aanloopfase waar te nemen. Al op 13 oktober beslissen premier Mark Rutte en Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Hugo de Jonge, dat er per uiterlijk 1 december een mondkapjesplicht gaat komen (*De Telegraaf*, 2020). Op 19 november werden verdere details gedeeld (Van Laarhoven, 2020).

5. Conclusie

In dit onderzoek is er gezocht naar een antwoord op de volgende hoofdvraag: “Hoe verhoudt de mondkapjesplicht in Spanje zich tot die in Nederland?” Om deze vraag te beantwoorden is een kwalitatief onderzoek opgezet waarbij dertig krantenartikelen van Nederlandse en dertig van Spaanse dagbladen zijn geanalyseerd. Deze krantenartikelen zijn verkregen via de database *NexisUni*, waarmee tijdens de master Interculturele Communicatie is gewerkt voor de cursus Meertaligheid & Mediation. Voor het cultuur-comparatieve onderzoek is het culturele vergelijkingsmodel van Hofstede geraadpleegd en zijn er vijf dimensies meegenomen in dit onderzoek: machtsafstand, individualisme, masculiniteit, onzekerheidsvermijding en langetermijnnoriëntatie.

Op het gebied van machtsafstand is er een klein verschil van 19 procent waarneembaar tussen Nederland en Spanje. In de geraadpleegde artikelen is het waarschijnlijk dat de grotere machtsafstand die wordt ervaren ook effect heeft op hoe er wordt geschreven over de mondkapjesplicht. In 46,7% van de Nederlandse artikelen wordt geschreven over de maatschappelijke gevolgen van de mondkapjesplicht, terwijl in met name de grotere Spaanse dagbladen, *El País* en *El Mundo* consensus lijkt te bestaan over het belang van een mondkapjesplicht en 50% over politieke besluiten gaat. Een andere dimensie met een significanter verschil was die van individualisme. Nederland scoort 80 op deze culturele dimensie en dit komt onder meer tot uiting in de hoeveelheid artikelen waar een individu aan bod komt: in 15 van de 30 artikelen, waarvan 12 in het *AD* en *De Telegraaf* wordt er gesproken over een individu of een specifieke groep. In de Spaanse dagbladen, daarentegen, komen wel in 11 van de 30 artikelen individuen of specifieke groepen aan bod, maar is het grote verschil dat deze niet opvallen vanwege een mening die indruist tegen de regelgeving vanuit de autoriteiten.

Daarnaast hebben ook de culturele dimensies masculiniteit en onzekerheidsvermijding voor mogelijk grotere verschillen gezorgd. Uit het verzamelde corpus van Nederlandse dagbladen is gebleken dat er in vergelijking met de Spaanse artikelen meer aandacht wordt besteed aan de sociale, psychische en economische bijwerkingen van de mondkapjesplicht. In Spanje gaat de bezorgdheid eerder om de schaarste aan beschermingsmiddelen, mensen die de plicht niet naleven en het niet wederom laten verzadigen van de IC. De culturele dimensie onzekerheidsvermijding liet een vergelijkbaar patroon zien en stond mogelijk ook aan de basis van een belangrijk verschil, zo worden besluiten in Spanje over het algemeen sneller genomen,

wat ook verband houdt met de langetermijneriëntatie. In Nederland wordt in dat geval de bal meer bij de verantwoordelijkheid van de burgers gelegd, maar het land kent ook vormen van risicomijdend gedrag. Zo werd in 10 van de 30 artikelen uit de Nederlandse dagbladen kritiek gegeven of uiting gegeven over de (on)duidelijkheid over het gebruik van het mondkapje. Al met al kan gesteld worden dat de culturele dimensies van Hofstede zeker een aantal significante verschillen kan verklaren, maar dat sommige verschillen ook ontstaan binnen een overeenkomst. Zo staan Nederland en Spanje beiden te boek als meer individualistisch en risicomijdend, maar uit zich dat op verschillende wijzen.

Dus op de onderzoeksvraag “Hoe verhoudt de mondkapjesplicht in Spanje zich tot die in Nederland?” kan het volgende antwoord worden gegeven: op basis van een corpusanalyse bestaande uit 60 krantenartikelen uit tien artikelen van drie Spaanse en drie Nederlandse dagbladen en de culturele dimensies van Hofstede Insights (2021) kunnen drie overeenkomsten en verschillen worden gepresenteerd: als overeenkomsten de start in het openbaar vervoer, de twijfel in de aanvangsfase en de druk vanuit de politiek om tot een plicht over te gaan. De drie verschillen die zijn uitgewerkt waren het vrijheidsbegrip, het verschil in uitzonderingen en publieke ruimtes en de verwoording van de onvrede. Van de culturele dimensies speelden de dimensies waar een score van boven de 80 of onder de 20 werden behaald ogenschijnlijk een grotere rol in het proces. Waterdicht bewijs hiervoor is echter niet verkregen gedurende dit onderzoek.

6. Discussie

In dit werk is er aandacht besteed aan een onderwerp dat in korte tijd zeer actueel is geworden en is er een vergelijking gemaakt van hoe verschillende dagbladen in Nederland en Spanje schrijven over de mondkapjesplicht. In het eerste gedeelte van deze sectie zal worden gekeken naar de validiteit van dit onderzoek. Vervolgens zal worden de resultaten verklaard aan de hand van de theorie en vooraf opgestelde verwachtingen. In het derde gedeelte zal worden ingegaan op de beperkingen van dit onderzoek en ten slotte zullen er suggesties worden gegeven voor vervolgonderzoek.

Ten eerste het begrip validiteit, dit impliceert in grote lijnen of het onderzoek heeft gemeten wat gemeten had moeten worden (Dörnyei, 2007). Het doel van dit onderzoek was om een vergelijking te maken van de totstandkoming van de mondkapjesplicht in Spanje en Nederland. Deze vergelijking vond plaats op basis van de culturele dimensies opgesteld door Geert Hofstede. De toegang tot beide culturen werd verkregen door middel van corpusanalyse in drie Spaanse en drie Nederlandse dagbladen en daarnaast is er ook gebruik gemaakt van officiële staatspublicaties uit beide landen. Deze vorm van onderzoek staat in lijn met de ETIC-benadering waarbij in deze scriptie twee culturen aan de buitenkant met elkaar worden vergeleken (Spencer-Oatey & Franklin, 2009). In lijn met een eerder onderzoek van Hagens en Jeurissen (2020) naar de striktheid van de lockdowns in onder meer Nederland en Spanje hebben de culturele dimensies van Hofstede gediend als functioneel onderzoeksmiddel voor de data-analyse. Deze kunnen bijdragen aan het verklaren en het begrijpen van de patronen en de verschillen in het gedrag van regering en burgers in Spanje en Nederland in de aanloop naar de mondkapjesplicht. Het gebruik van deze theorie is echter niet waterdicht, aangezien deze cultuur beschouwt als “de mentale programmering van een collectief” (Hofstede Insights, 2021). Onderzoek van Holliday (2016) heeft laten zien dat individuen gedurende hun leven met verschillende small cultures in contact komen. Daarentegen kan uit Kirkland et al. (2006) worden afgeleid dat grootschaligere onderzoeken de bevindingen van Hofstede “eerder verifiëren dan falsifiëren” (2006, p.308).

Uit de culturele vergelijking die is gemaakt op basis van het model van Hofstede Insights en het zelfstandig samengestelde corpus van Spaanse en Nederlandse dagbladen zijn drie relevante overeenkomsten en verschillen uitgewerkt. De overeenkomsten lieten zien dat met name het begin van de mondkapjesplicht in beide landen vergelijkbare patronen kende. De eerste breuk kwam na de invoer van de mondkapjesplicht in het openbaar vervoer. Waar in het Nederlandse

OMT-advies van 6 mei 2020 twijfel bleef bestaan over de effectiviteit van het persoonlijke beschermingsmiddel, was het in Spanje de opmaat naar een algehele plicht op 19 mei 2020. Die twijfel was er, ondanks berichtgeving over een strenge lockdown, ook aanwezig in Spanje. De verschillen, daarentegen, konden deels in verband worden gebracht met een drietal culturele dimensies: masculiniteit (femininiteit in Nederland); onzekerheidsvermijding in Spanje en individualisme in Nederland (collectivisme in Spanje). In de Spaanse dagbladen wordt er minder aandacht besteed aan de sociale en psychische bijwerkingen van mondkapjes, worden de voorschriften in Nederland zowel op de lange termijn ingevoerd als gehandhaafd en is er een verschil van wat men onder de publieke ruimten verstaat in beide landen. Deels komt het resultaat in overeenstemming met de vooraf opgestelde verwachtingen, maar met name de beginfase bleek meer gelijkenissen te bevatten dan eerder gedacht. Naast dat de beginfase meer gelijkenissen liet zien, bleek ook uit deze corpusanalyse dat zelfs landen met een verschillende filosofie op de bestrijding van het coronavirus overeenkomsten kennen. Het maakt eens te meer duidelijk dat culturele dimensies op nationaal niveau vooral van nut kunnen zijn als hulpmiddel en niet als determinant.

Het derde element van de discussie betreft de beperkingen van dit onderzoek. Deze zijn er in voldoende mate geweest. Ten eerste is dit onderzoek sterk afhankelijk geweest van de zoekresultaten die *NexisUni* heeft opgeleverd. Het corpus is al afgebakend door termen als “corona” en “virus” niet te gebruiken, maar alsnog waren de hits lang niet altijd naar tevredenheid. Dit heeft ook meegespeeld in de beslissing om *Hoy* te gebruiken in het corpus van Spaanse dagbladen. Daarnaast zijn de resultaten ontstaan op basis van een eigen interpretatie van een voor dit onderzoek samengesteld corpus en dit kan ervoor zorgen dat de resultaten licht *gebiased* zijn onder de Nederlandse invloed van de onderzoeker. Daarom is er gedurende dit werk aandacht geweest voor cultureel decentreren: het zoveel mogelijk rekening houden met het eigen culturele perspectief en dit zo min mogelijk van invloed laten zien op de resultaten. Tot slot zijn de Spaanse artikelen ook niet vooraf geëvalueerd of doorgelezen door een moedertaalspreker van het Spaans, maar gedurende het bachelor- en masterprogramma is er ervaring opgedaan met het lezen van authentieke teksten uit Spanje. Vanwege de opgedane kennis over Spanje is dit land ook gekozen om te vergelijken met Nederland.

Als advies voor vervolgonderzoek zou een onderzoek naar de rol van direct betrokkenen bij de mondkapjesplicht concreet kunnen onthullen hoe verschillende politieke, culturele en sociale factoren hebben bijgedragen aan de mondkapjesplicht. In verschillende lagen van de

samenleving zouden interviews kunnen worden afgenomen om ook een insiders view te verkrijgen. Een ander vervolgonderzoek richt zich op de media zelf, waarmee in lijn met Semetko & Valkenburg (2000) kan worden onderzocht hoe de mondkapjesplicht in twee of meer landen is geframed in dagbladen, op televisie en/of via internetbronnen. Van deze onderzoeksmethode is in dit werk afgeweken, omdat het niet voldoende binnen het veld van interculturele communicatie paste.

7. Bibliografie

Primaire bronnen

Hofstede Insights. (2021). "Country Comparison". Geraadpleegd van: *Hofstede Insights*, [Home - Hofstede Insights Organisational Culture Consulting \(hofstede-insights.com\)](https://www.hofstede-insights.com).

AD

Aa, Van der. E. (2020, 14 oktober). "OMT maakt verdere draai: mondkapjes mogelijk toch nuttig". *AD*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [OMT maakt verdere draai: mondkapjes mogelijk toch nuttig](#).

Biemond, R. (2020, 23 oktober). "Voor doven en slechthorenden voelt mondkapjesplicht onveilig: 'de communicatie raakt enorm verstoord'". *AD*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Voor doven en slechthorenden voelt mondkapjesplicht onveilig: 'de communicatie raakt enorm verstoord'](#)

Binnenlandredactie. (2020, 19 november). "Geen mondkapjesplicht in kerken en moskeeën, wel bij contactberoepen". *AD*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Geen mondkapjesplicht in kerken en moskeeën, wel bij contactberoepen](#).

Krol, Van der. F. (2020, 29 oktober). "Aboutaleb gefrustreerd over mondkapjesplicht: 'Ik heb in Rotterdam nul komma nul steun ervaren'". *AD*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [AD/Algemeen Dagblad.nl](#)

Langeveld, van. A. (2020, 12 november). "Verdeeldheid over mondkapjesplicht over de mondkapjesplicht en boete: 'Dit slaat helemaal nergens op'". *AD*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Verdeeldheid over de mondkapjesplicht en boete: 'Dit slaat helemaal nergens op'](#).

Louwes, W. (2020, 2 november). "Bonhoeffer College stuurt leerlingen zonder mondkapje naar huis: 'We vragen aandacht voor risicogroepen'". *AD*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Bonhoeffer College stuurt leerlingen zonder mondkapje naar huis: 'We vragen aandacht voor risicogroepen'](#)

Reenen, van. H. (2020, 16 oktober). "Mondkapjes verplicht stellen op school is gewoon het duidelijkst". *AD*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Mondkapjes verplicht stellen op school is gewoon het duidelijkst'](#)

Ubels, M. (2020, 12 november). “Deventer deelt 10.000 gratis mondkapjes uit: ‘Deze mensen moeten echt kiezen tussen geld voor eten of een mondmasker.’”. *AD*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Deventer deelt 10.000 gratis mondkapjes uit: ‘Deze mensen moeten echt kiezen tussen geld voor eten of een mondmasker’](#)

Wijdeven, M. (2020, 14 oktober). “Burgemeester Jorritsma: virus wacht niet op mondkapjesplicht”. *AD*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Burgemeester Jorritsma: virus wacht niet op mondkapjesplicht](#)

Voskuil, K. (2020, 11 november). “Kabinet wil mondkapjesplicht én boete invoeren”. *AD*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Kabinet wil mondkapjesplicht én boete invoeren](#)

El Mundo

Ángel Sanz, L. (2020, 3 mei). “Transporte público con uso de mascarillas”. *El Mundo*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [TRANSPORTE PÚBLICO CON USO DE MASCARILLAS](#).

López, N. (2020, 5 mei). “Europa escribe un nuevo capítulo de la vida en la ‘era Covid.’”. *El Mundo*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Europa escribe un nuevo capítulo de la vida en la ‘era Covid’](#).

Marraco, M. (2020, 20 april). “El 30%, aún sin la mascarilla que pide el Gobierno”. *El Mundo*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [El 30%, aún sin la mascarilla que pide el Gobierno](#).

Méndez, L. (2020, 9 mei). “Café con mascarilla”. *El Mundo*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Café con mascarilla](#).

Moreno, S. (2020, 13 mei). “Colas y mascarillas para volver a las iglesias”. *El Mundo*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Colas y mascarillas para volver a las iglesias](#).

Piña, R. (2020, 18 mei). “El Gobierno obligará ahora a usar mascarillas”. *El Mundo*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [El Gobierno obligará ahora a usar mascarillas](#).

Torrente, C. (2020, 21 april). “Mascarillas gratis en dos comunidades, 15 todavía a la espera”. *El Mundo*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Mascarillas gratis en dos comunidades, 15 todavía a la espera](#)

Z.A. (2020, 28 april). “Reparto de mascarillas a domicilio”. *El Mundo*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [REPARTO DE MASCARILLAS A DOMICILIO](#).

Z.A. (2020, 19 mei). "Al cole con mascarilla y sin libros". *El Mundo*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Al cole con mascarilla y sin libros](#).

Lamet, J. (2020, 20 april). "El reparto de mascarillas, clave en la desescalada DE LA IMPREVISIÓN AL DESBARAJUSTE EN LAS COMPRAS". *El Mundo*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [El reparto de mascarillas, clave en la desescalada DE LA IMPREVISIÓN AL DESBARAJUSTE EN LAS COMPRAS](#).

El País

El País. (2020, 5 mei). "El uso de mascarillas fue masivo entre los viajeros del transporte público, pero algunos se quejaron de falta de control "Esto no puede ser. Hay que protegerse y proteger,". *El País*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [\[AN\] El uso de mascarillas fue masivo entre los viajeros del transporte público, pero algunos se quejaron de falta de control "Esto no puede ser. Hay que protegerse y proteger"](#).

G. Sevillano, E. (2020, 19 mei). "El uso de mascarilla será obligatorio en espacios cerrados y en la calle". *El País*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [El uso de mascarilla será obligatorio en espacios cerrados y en la calle](#)

Linde, P. (2020, 13 mei). "Sanidad estudia obligar a llevar mascarilla en todo espacio público". *El País*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Sanidad estudia obligar a llevar mascarilla en todo espacio público](#)

Z.A. (2020, 12 mei). "Mascarillas más allá del transporte público". *El País*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Mascarillas más allá del transporte público](#)

L.P. (2020, 18 mei). "Las mascarillas serán obligatorias más allá del transporte público". *El País*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Las mascarillas serán obligatorias más allá del transporte público](#)

El País. (2020, 9 mei). "Las farmacias repartirán mascarillas a partir del lunes". *El País*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Las farmacias repartirán mascarillas a partir del lunes](#)

Ángel Medina, M. (2020, 20 april). "El Gobierno fijará mañana el precio máximo de mascarillas y guantes Una comisión del Ministerio de Sanidad deberá decidir el importe de venta al público para evitar "condiciones abusivas". La orden también clarifica el etiquetado". *El País*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [El Gobierno fijará mañana el precio máximo de mascarillas y](#)

[guantes Una comisión del Ministerio de Sanidad deberá decidir el importe de venta al público para evitar "condiciones abusivas". La orden también clarifica el etiquetado](#)

Sevillano, E. & Valdés, I. (2020, 11 mei). “Médicos del trabajo contra las mascarillas “inadecuadas,” *El País*. Geraadpleegd van Nexis Uni, [Médicos del trabajo contra las mascarillas "inadecuadas"](#).

Benito De, E. (2020, 18 april). “Sanidad retira miles de mascarillas repartidas a las autonomías por defectuosas”. *El País*. Geraadpleegd van Nexis Uni, [Sanidad retira miles de mascarillas repartidas a las autonomías por defectuosas](#)

Z.A. “Las mascarillas costarán hasta 0,96 céntimos”. (2020, 22 april). *El País*. Geraadpleegd van Nexis Uni, [Las mascarillas costarán hasta 0,96 céntimos](#)

Hoy

Apaolaza, C. “Dice Simón”. (2020, 14 mei). *Hoy*. Geraadpleegd van Nexis Uni, [Dice Simón](#)

Benito, C. (2020, 10 mei). “Emociones enmascaradas Taparnos la boca oculta nuestra sonrisa,pero también puede hacer que mentir se vuelva más complicado”. *Hoy*. Geraadpleegd van Nexis Uni, [Emociones enmascaradas Taparnos la boca oculta nuestra sonrisa,pero también puede hacer que mentir se vuelva más complicado](#)

Hernández B, A. (2020, 16 mei). “La vamos a liar. Las contradicciones en las directrices que debemos seguir están relajando su cumplimiento”. *Hoy*. Geraadpleegd van Nexis Uni, [La vamos a liar; Las contradicciones en las directrices que debemos seguir están relajando su cumplimiento](#)

López-Lago, J. (2020, 24 april). “Las farmacias de la región ya venden mascarillas a 96 céntimos la unidad; Son de las quirúrgicas y se despachan sin embolsado aunque los farmacéuticos están autorizados a tocarlas para su dispensación”. *Hoy*. Geraadpleegd van Nexis Uni, [Las farmacias de la región ya venden mascarillas a 96 céntimos la unidad; Son de las quirúrgicas y se despachan sin embolsado aunque los farmacéuticos están autorizados a tocarlas para su dispensación](#)

Marcos, Miguel Ángel. (2020, 19 mei). “Largas colas en el primer día de recogida de mascarillas y guantes; El Ayuntamiento entregará 20.000 bolsas individualizadas con material de protección”. *Hoy*. Geraadpleegd van Nexis Uni, [Largas colas en el primer día de recogida de](#)

[maskarillas y guantes; El Ayuntamiento entregará 20.000 bolsas individualizadas con material de protección](#)

Romero, R. (2020, 19 april). “La mascarilla no exime de lavarnos las manos y guardar las distancias»; Cada vez más personas llevan esta protección que es solo una barrera más frente al virus, según explica la doctora María Jesús López”. *Hoy*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [«La mascarilla no exime de lavarnos las manos y guardar las distancias»; Cada vez más personas llevan esta protección que es solo una barrera más frente al virus, según explica la doctora María Jesús López](#)

Rua F, M. (2020, 11 mei). “Mascarillas para rezar el padre nuestro; El culto pos COVID. Las parroquias abren sus puertas hoy con pegatinas en los bancos, felpudos y geles desinfectantes y más misas para compensar la restricción de aforo”. *Hoy*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Mascarillas para rezar el padrenuestro; El culto pos COVID. Las parroquias abren sus puertas hoy con pegatinas en los bancos, felpudos y geles desinfectantes y más misas para compensar la restricción de aforo.](#)

Z.A. (2020, 21 april).“La mascarilla, complemento esencial”. *Hoy*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [La mascarilla, complemento esencial.](#)

Z.A. (2020, 17 april 2020).“Del aislamiento total a la 'semilibertad'. «Cuando volví a casa después de semanas en el hospital, me parecía hasta más grande»”. *Hoy*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Del aislamiento total ala 'semilibertad'. «Cuando volví a casa después de semanas en el hospital, meparecía hasta más grande»](#)

Z.A. (2020, 19 april).“Cuidado al ponerla y quitarla”. *Hoy*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Cuidado al ponerla y quitarla](#)

NRC Handelsblad/NRC Next

Laarhoven, van. K. (2020, 19 november). “Mondkapjesplicht zal niet gelden voor gebedshuizen”. *NRC Handelsblad*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Mondkapjesplicht zal niet gelden voor gebedshuizen.](#)

Meesterburrie, A. (2020, 16 oktober). “Mondkapjesplicht mogelijk half november juridisch geregeld”. *NRC Handelsblad*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Mondkapjesplicht mogelijk half november juridisch geregeld](#)

Sondermeijer, V. (2020, 28 oktober). “Mondkapjesplicht gaat ook gelden voor contactberoepen”. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Mondkapjesplicht gaat ook gelden voor contactberoepen](#).

Hertzberger, R. (2020, 24 oktober). “Onze cultuur maakte ons kwetsbaarder dan ooit”. *NRC Handelsblad*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Onze cultuur maakte ons kwetsbaarder dan ooit](#).

Lievisse Adriaanse, M. (2020, 14 oktober). “Gedeeltelijke lockdown is ook het gevolg van eerdere aarzeling”. *NRC Handelsblad*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, ['Gedeeltelijke lockdown' is ook het gevolg van eerdere aarzeling](#).

Korteweg, N. & Voormolen, S. (2020, 16 oktober). “Wat er in negen maanden geleerd is over het virus; Wat de wetenschap over het virus zegt”. *NRC Handelsblad*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Wat er in negen maanden geleerd is over het virus; Wat de wetenschap over het virus zegt](#).

Rusman, F. (2020, 27 oktober). “Kapitein OMT en de vele stuurlui aan wal; Experts. Het OMT kan niet veel met de kritiek die het alom krijgt”. *NRC Handelsblad*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Kapitein OMT en de vele stuurlui aan wal; Experts Het OMT kan niet veel met de kritiek die het alom krijgt](#).

Dool, Van den, P. (2020, 27 oktober). “Kabinet wacht, lockdown op tafel”. *NRC Handelsblad*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Kabinet wacht, lockdown op tafel](#).

König, E. (2020, 19 oktober). “Excuses voor de verwarring’, zegt de boa, ‘het is ook ingewikkeld.’”. *NRC Handelsblad*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, ['Excuses voor de verwarring', zegt de boa, 'het is ook ingewikkeld'](#).

Kamerman, S. (2020, 26 oktober). “We nemen het er nog even van’; Shoppen. Een psycholoog duidt de drukte in winkelstraten”. *NRC Handelsblad*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, ['We nemen het er nog even van'; Shoppen Een psycholoog duidt de drukte in winkelstraten](#).

De Telegraaf

Bartels, V. (2020, 3 november). “Mondkapjesplicht in publieke binneruimte”. *De Telegraaf*. Geraadpleegd van: *Nexis Uni*, [Mondkapjesplicht vanaf december van kracht](#)

Eldering, P. (2020, 24 oktober). “Ouders slepen Staat voor rechter: 'Onderwijs moet virusveiliger’; Eis: verplichtingen in plaats van 'dringende adviezen.’”. *De Telegraaf*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Ouders slepen Staat voor rechter: 'Onderwijs moet virusveiliger'; Eis: verplichtingen in plaats van 'dringende adviezen'](#).

Jong de, A. (2020, 3 november). “Nieuwe kwaal: acné door mondmasker”. *De Telegraaf*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Nieuwe kwaal: acne door mondmasker](#).

Kalkman, N. (2020, 14 oktober). “Vijf vragen over mondkapjesplicht: ‘Er is enorm getreuzeld’; Boete teruggebracht naar 99 euro,”. *De Telegraaf*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Vijf vragen over mondkapjesplicht: ‘Er is enorm getreuzeld’; ‘Boete teruggebracht naar 99 euro’](#).

Schermers, P. (2020, 22 oktober). “Brief 2: ‘Mondkapjesplicht is een gedragsexperiment’; Brievencompetitie”. *De Telegraaf*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Brief 2: ‘Mondkapjesplicht is een gedragsexperiment’; Brievencompetitie](#).

Termaat, G. (2020, 13 oktober). “Peiling: driekwart ouderen wil mondkapjesplicht”. *De Telegraaf*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Peiling: driekwart ouderen wil mondkapjesplicht](#)

Z.A. (2020, 12 oktober). “,Mondkapjesadvies OMT zet veiligheid zorgmedewerkers op spel,”. *De Telegraaf*. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [‘Mondkapjesadvies OMT zet veiligheid zorgmedewerkers op spel’](#)

Z.A. (2020, 13 oktober). “Mondkapjesplicht in publieke binnenruimte”. *De Telegraaf*. Geraadpleegd van: *Nexis Uni*, [Mondkapjesplicht in publieke binnenruimte](#).

Z.A. (2020, 13 oktober). “Buitenlandse media cynisch en schamper over Nederland; *Financial Times*, *Die Welt* en *El Mundo* uiterst kritisch. Geraadpleegd van *Nexis Uni*, [Buitenlandse media cynisch en schamper over Nederland; Financial Times, Die Welt en El Mundo uiterst kritisch](#).

Z.A. (2020, 14 oktober). “Voorzitter OV-NL: mondkapjesplicht werkt”. *De Telegraaf*. Geraadpleegd van: *Nexis Uni*, [Voorzitter OV-NL: mondkapjesplicht werkt](#).

Secundaire bronnen

Benítez, I., He, J., Vijver Van de, F.J.R. & Padilla, J.L. (2016). Linking extreme response style to response processes: A cross-cultural mixed methods approach. In: *International Journal of Psychology* 51:6, DOI: 10.1002, 464-473.

Blom, H. (2019). *Interculturele samenwerking in organisaties. Professioneel omgaan met verschillen*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Checa Godoy, A. (1989). *Prensa y partidos políticos durante la II República*. Salamanca: Universidad de Salamanca, 67-174.

Dissel Van, J. (2020, 4 mei). *Advies Outbreak Management Team 4 mei 2020*. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Geraadpleegd van: [Advies OMT 4 mei 2020.pdf](#)

Dörnyei, Z. (2007). *Research Methods in Applied Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.

El Mundo (2021). Historia. Geraadpleegd van: [Historia - Diario El Mundo](#).

Escuela de Periodismo UAM (2021). Historia de *El País*. Geraadpleegd van: [Historia de El País - Escuela de Periodismo UAM - El País \(elpais.com\)](#).

Hagenaars, L. & Jeurissen, P. (2020). *Strengheid van het lockdown beleid in de bestrijding van COVID-19 en de mate waarop deze aansluit bij nationale culturen. Een internationale vergelijking*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Heringa, A.W. (2020). “Godsdienstvrijheid en Corona”. Via: *De Nederlandse Grondwet*. Geraadpleegd van: [Godsdienstvrijheid en Corona](#).

Hofstede, G. (2021). *Hofstede Insights*, geraadpleegd van: [Home - Hofstede Insights Organisational Culture Consulting \(hofstede-insights.com\)](#)

Holliday, A. (2016). Difference and Awareness in cultural travel: negotiating blocks and threads. *Language and Intercultural Communication*, 16:3, 318-331.

Illa, S. (2020, 3 mei). *Boletín Oficial del Estado* (123). 3 de Mayo. Madrid: Ministerio de Sanidad.

Illa, S. (2020, 20 mei). *Boletín Oficial del Estado* (142). 20 de Mayo. Madrid: Ministerio de Sanidad.

Jonge De, H.M. (2020, 6 mei). COVID-19 Update 6 mei. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Jonge De, H.M. (2020, 19 november). *Regeling aanvullende mondkapjesverplichtingen covid-19*. Den Haag: Ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport; Justitie en Veiligheid; Binnenlandse Zaken; Koninkrijksrelaties.

Kirkman, B.L., Lowe, K.B. Gibson, C.B. (2006). A quarter century of Culture’s Consequences: a review of empirical research incorporating Hofstede’s cultural values framework. In: *Journal of International Business Studies*, 37, Texas: Academy of International Business, 285-320.

Mautner, G. (2009). Checks and Balances: How Corpus Linguistics can Contribute to CDA. In: Wodak, R. & Meyer, M. *Methods of Critical Discourse Analysis. Second Edition*. Londen: Sage Publications Ltd., 122-144.

McSweeney, B. (2002). Hofstede's model of national cultural differences and their consequences: A triumph of faith- a failure of analysis. In: *Human Relations*, 55:1, London/New Delhi: Sage Publications, 89-118.

Payne, S.G. (2011). *Spain: A unique History*. Madison: University of Wisconsin.

Phillips, W.D. Rahn Phillips, C.R. (2010). *A Concise History of Spain*. New York: Cambridge University Press.

Semetko, H.A. & Valkenburg, P.M. (2000). Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. In: *Journal of Communication*, Amsterdam: International Communication Association, 93-109.

Soriano, D. (2020). Del "no tiene ningún sentido" llevar mascarillas al "serán obligatorias": la cronología de un caos. In: *LibertadDigital*, geraadpleegd van: [Del "no tiene ningún sentido" llevar mascarillas al "serán obligatorias": la cronología de un caos - Libre Mercado](#).

Spencer-Oatey, H. & Franklin, P. (2009). *Intercultural Interaction. A Multidisciplinary Approach to Intercultural Communication*. New York: Palgrave Macmillan.

Ten Thije, J.D. (2020). What is intercultural communication? In: Rings, G. & Rasinger, S. (2020). *The Cambridge Handbook of Intercultural Communication*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ten Thije, J.D. (2020). *Interculturele Communicatie als mediation*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Zainuddin, M., Arif, I., Yasin, I.M., Abdul Hamid, A.B. (2019). *Alternative Cross-Cultural Theories: Why still Hofstede?* Putra: Putra Business School.

Zhu, H. (2014). *Exploring Intercultural Communication. Language in Action*. Croydon: Routledge.

8. Appendix

8.1 Corpus

8.1.1 Nederlandse dagbladen

De Telegraaf

	Titel artikel	Datum publicatie	Korte samenvatting inhoud	Aantal woorden
1	“Mondkapjesplicht in publieke binnenruimte”	13 oktober 2020	Premier Mark Rutte heeft op 13 oktober de mondkapjesplicht aangekondigd.	135
2	“Voorzitter OV-NL: mondkapjesplicht werkt”	14 oktober 2020	De voorzitter van OV-NL, Pedro Peters pleit voor een mondkapjesplicht en snapt niet waarom er nog een discussie over wordt gevoerd.	239
3	“Mondkapjesplicht vanaf december van kracht	3 november 2020	De juridische basis voor de mondkapjesplicht is gelegd en er is een streefdatum voor de invoer van een algehele mondkapjesplicht.	267

4	“Peiling: driekwart ouderen wil mondkapjesplicht”	13 oktober 2020	Een grote meerderheid van leden van de ouderenbond ANBO pleit voor een mondkapjesplicht.	380
5	“ ‚Mondkapjesadvies OMT zet veiligheid zorgmedewerkers op spel’ ”	12 oktober 2020	Vakbond FNV Zorg & Welzijn uit kritiek op de vrijblijvende houding van het OMT ten opzichte van beschermingsmiddelen in de zorg tegen het virus (mondkapjes).	295
6	“Vijf vragen over mondkapjesplicht: ‘Er is enorm getreuzeld’; ‘Boete teruggebracht naar 99 euro’ ”	14 oktober 2020	Premier Mark Rutte heeft op 13 oktober bekendgemaakt dat de mondkapjesplicht gaat worden ingevoerd. In dit artikel worden een aantal veel gestelde vragen over mondkapjes beantwoord.	546
7	“Buitenlandse media cynisch en schamper over Nederland; Financial Times, Die Welt en El Mundo uiterst kritisch”	13 oktober 2020	Vanuit verschillende Europese landen klinkt er kritiek op het nalatige coronabeleid in Nederland.	979
8	“Nieuwe kwaal: acné door mondmasker”	3 november 2020	Persoonlijk verhaal over drie vrouwen die voor hun werk dagelijks een mondkapje dragen.	976

9	“Brief 2: ‘Mondkapjesplicht is een gedragsexperiment’; Brievencompetitie	22 oktober 2020	Briefschrijver Paul Schermers ziet de mondkapjesplicht als machtsmisbruik en schadelijk voor de gezondheid.	155
10	“Ouders slepen Staat voor rechter: Onderwijs moet virusveiliger’; Eis: verplichtingen in plaats van ‘dringende adviezen’ ”	24 oktober 2020	De Stichting Protect Everybody daagt de Nederlandse Staat voor de rechter voor het onderschatten van het coronavirus in het onderwijs.	650

AD

	Titel artikel	Datum publicatie	Korte samenvatting	Aantal woorden
1	“Aboutaleb gefrustreerd over mondkapjesplicht: ‘Ik heb in Rotterdam nul komma nul steun ervaren’	29 oktober 2020	In de zomer van 2020 werd er in Rotterdam al een proef gedaan met een mondkapjesplicht. Er was weinig steun en burgemeester Aboutaleb voelde zich in de steek gelaten.	412
2	“Burgemeester Jorritsma: virus wacht niet op mondkapjesplicht”	14 oktober 2020	Burgemeester Jorritsma van Eindhoven wil dat de discussie over de mondkapjesplicht eindigt. Hij hoopt op meer coöperatie in crisistijd.	424
3	“Voor doven en slechthorenden voelt mondkapjesplicht onveilig: ‘de	23 oktober 2020	In De Gelderhorst, een centrum voor oudere slechthorenden, zijn er grote zorgen over de schadelijke effecten van de mondkapjesplicht op doven en slechthorenden.	623

	communicatie raakt enorm verstoord'			
4	“Bonhoeffer College stuurt leerlingen zonder mondkapje naar huis: ‘We vragen aandacht voor risicogroepen’ ”	2 november 2020	Op alle locaties van het Bonhoeffer College geldt een mondkapjesplicht. Volgens directeur Gemio Ruesen is de scholengemeenschap dat “aan haar stand verplicht”.	403
5	“Geen mondkapjesplicht in kerken en moskeeën, wel bij contactberoepen”	19 november 2020	Uit de regeling voor de mondkapjesplicht, door het kabinet verstuurd naar de Kamer, blijkt dat gebedshuizen worden gevrijwaard van de mondkapjesplicht. Mensen die een contactberoep uitoefenen moeten wel verplicht een mondkapje dragen.	371
6	“Verdeeldheid over de mondkapjesplicht en boete: ‘Dit slaat helemaal nergens op’	12 november 2020	Er wordt met wisselende emoties gereageerd op een mogelijke mondkapjesplicht. De tegenstanders richten zich op het financiële verhaal, de voorstanders op het gemak en de lagere boete in vergelijking met België en Frankrijk.	373
7	“OMT maakt verdere draai: mondkapjes mogelijk toch nuttig”	14 oktober 2020	Het OMT ziet toch mogelijke voordelen aan het gebruik van mondkapjes in de publieke binnenruimtes.	286
8	“ ,Mondkapjes verplicht stellen op school is gewoon het duidelijkst’ ”	16 oktober 2020	Een groot aantal scholen voert een mondkapjesplicht in om gebruik van het mondkapje te stimuleren.	660
9	“Deventer deelt 10.000 gratis mondkapjes uit: ‘Deze mensen moeten echt kiezen tussen geld	12 november 2020	De gemeente Deventer gaat gratis mondkapjes uitdelen aan mensen die in geldnood zitten. Nu zijn sommigen niet	465

	voor eten of een mondmasker'		in staat om altijd een doos mondkapjes te kopen naast hun eten en drinken.	
10	"Kabinet wil mondkapjesplicht én boete invoeren"	11 november 2020	De mondkapjesplicht gaat worden gehandhaafd en wie zich er niet aan houdt riskeert 95 euro boete.	191

NRC

	Titel artikel	Datum publicatie	Korte samenvatting artikel	Aantal woorden
1	"Mondkapjesplicht zal niet gelden voor gebedshuizen"	19 november 2020	De mondkapjesplicht voor publieke binnenruimten zal niet gaan gelden voor gebedshuizen en situaties waarin activiteiten met een mondkapje niet goed kunnen worden uitgevoerd.	287
2	"Mondkapjesplicht gaat ook gelden voor contactberoepen"	28 oktober 2020	Mensen met een contactberoep moeten wel een mondkapje gaan dragen.	266
3	"Mondkapjesplicht mogelijk half juridisch geregeld"	16 oktober 2020	Minister Hugo de Jonge probeert de mondkapjesplicht zo snel mogelijk op te nemen in de coronaspoedwet.	256
4	"Onze cultuur maakte ons kwetsbaarder dan ooit"	24 oktober 2020	De Nederlandse mentaliteit is volgens Rosanne Hertzberger gevaarlijk in deze crisistijd. Het ontbreekt aan daadkracht en besef.	706
5	"',Gedeeltelijke lockdown' is ook het gevolg van eerdere aarzeling"	14 oktober 2020	Mede door een te zachte aanpak van de coronacrisis in de zomer zijn nieuwe, harde maatregelen nodig.	849

6	“Wat er in negen maanden geleerd is over het virus; Wat de wetenschap over het virus zegt”	16 oktober 2020	18 medische vragen beantwoord over het coronavirus en de strijd ertegen. Vraag 17 gaat over de functie van het mondkapje en het nut ervan.	4508
7	“Kapitein OMT en de vele stuurlied aan wal; Het OMT kan niet veel met de kritiek die het alom krijgt”	27 oktober 2020	Vanuit verschillende invalshoeken komt er kritiek op het OMT. De ene pleit voor een hardere aanpak, de ander voor meer snelheid.	2085
8	“Kabinet wacht, lockdown op tafel”	27 oktober 2020	De besmettingscijfers verslechteren en een nieuwe lockdown ligt op de loer. Er zwelt meer kritiek aan op het beleid en de situatie in de zorg neemt steeds ernstigere vormen aan.	1006
9	“„Excuses voor de verwarring’, zegt de boer, ‘het is ook ingewikkeld’”	19 oktober 2020	De gedeeltelijke lockdown zorgt voor veel onbegrip, verwarring en irritaties onder burgers.	1166
10	“„We nemen het er nog even van’; Shoppen. Een psycholoog duidt de drukte in winkelstraten”	26 oktober 2020	Mensen blijven massaal winkelen ondanks de zorgelijke situatie en coronamaatregelen. Gedragspsycholoog Inge Merkelbach werd geïnterviewd om het gedrag van de mensen in Rotterdam nader te verklaren.	822

8.12 Spaanse dagbladen

Diario Hoy

	Titel artikel	Datum publicatie	Korte samenvatting artikel	Aantal woorden
1	<p>“La mascarilla, complemento esencial”</p> <p>“Het mondkapje, essentieel goed”</p>	21 april 2020	Het mondkapje is in korte tijd verworden tot essentieel product.	170
2	<p>«La mascarilla no exime de lavarnos las manos y guardar las distancias»; Cada vez más personas llevan esta protección que es solo una barrera más frente al virus, según explica la doctora María Jesús López</p> <p>“Het mondkapje komt niet in de plaats van handen wassen en afstand bewaren; steeds meer mensen gebruiken dit beschermingsmiddel als een extra wapen tegen het virus, volgens de Spaanse arts María Jesús López.</p>	19 april 2020	Gebruik van mondkapjes houdt niet in dat maatregelen als afstand houden en handen wassen komen te vervallen. Ze helpen alleen als de benodigde afstand niet kan worden gehouden.	807

3	<p>Del aislamiento total a la 'semilibertad'. «Cuando volví a casa después de semanas en el hospital, me parecía hasta más grande»</p> <p>“Van een totaal isolement naar semi-vrijheid. “Toen ik na weken in het ziekenhuis weer thuiskwam, leek het mij nog groter”</p>	17 april 2020	Een aantal persoonlijke verhalen van mensen die direct te maken hebben gehad met het coronavirus.	896
4	<p>“Dice Simón”</p> <p>“<i>Simon says</i>”</p>	14 mei 2020	Fernando Simón, epidemioloog en directeur van het Spaanse coördinatiecentrum van gezondheids crises en -noodgevallen is uitgegroeid tot dé man waar Spanje nu op bouwt.	570
5	<p>“La vamos a liar; Las contradicciones en las directrices que debemos seguir están relajando su cumplimiento”</p> <p>“We gaan ze breken; de tegenstrijdigheden in de maatregelen die ons worden opgelegd kunnen leiden tot minder gehoorzaming.”</p>	16 mei 2020	Veel regels worden niet nageleefd, vaak ook omdat ze worden gebracht als advies. Het mondkapjesbeleid wordt aangedragen als voorbeeld van onduidelijk beleid.	647
6	<p>“Cuidado al ponerla y quitarla”</p>	19 april 2020	Experts adviseren mensen om voorzichtig en bewust om te gaan met	158

	“Voorzichtig met op en af zetten”		mondkapjes. Verkeerd gebruik kan leiden tot besmettingen.	
7	<p>“Las farmacias de la región ya venden mascarillas a 96 céntimos la unidad; Son de las quirúrgicas y se despachan sin embolsado aunque los farmacéuticos están autorizados a tocarlas para su dispensación”</p> <p>“De apotheken in de regio verkopen al mondkapjes voor 96 eurocent per stuk; ze zijn chirurgisch en worden zonder verpakking verkocht. De farmaceutische industrie mag echter ingrijpen bij tekorten.”</p>	24 april 2020	In de gehele regio Extremadura zijn mondkapjes voor een kleine prijs te koop. De mensen zijn verheugd met het feit dat een mondkapje wordt gezien als essentieel product.	845
8	<p>“Mascarillas para rezar el padre nuestro; El culto pos COVID. Las parroquias abren sus puertas hoy con pegatinas en los bancos, felpudos y geles desinfectantes y más misas para compensar la restricción de aforo”</p> <p>“Mondkapjes om onze vader te eren: het geloof na corona. De parochieën openen de</p>	11 mei 2020	Een bezoek aan de kerk is niet meer wat het is geweest; hygiënische maatregelen en mondkapjes domineren het beeld.	730

	deuren vandaag met stippen op de kerkbanken, desinfectie en gespreide missen als oplossing tegen de publieksrestricties”			
9	<p>“Largas colas en el primer día de recogida de mascarillas y guantes; El Ayuntamiento entregará 20.000 bolsas individualizadas con material de protección”</p> <p>Lange rijen op de eerste afhaaldag van mondkapjes en handschoenen; de gemeente voorziet 20000 tasjes met beschermingsmiddelen.</p>	19 mei 2020	Door een actie van de gemeente om gratis tasjes uit te delen met beschermingsmiddelen tegen het virus zijn er lange rijen ontstaan op een aantal punten in het Spaanse Caceres.	362
10	<p>“Emociones enmascaradas Taparnos la boca oculta nuestra sonrisa,pero también puede hacer que mentir se vuelva más complicado”</p> <p>Gemaskerde emoties. Mondbedekking verbergt onze glimlach, maar maakt liegen mogelijk ook lastiger”</p>	10 mei 2020	Het mondkapje is nieuw en zorgt ook voor nieuwe vormen van communicatie. In het artikel wordt beschreven hoe je een oprechte glimlach kan ontdekken achter een mondkapje.	945

El País

1	<p>“Mascarillas más allá del transporte público”</p> <p>“Mondkapjes ook buiten openbaar vervoer”</p>	12 mei 2020	Binnen het Ministerie van Gezondheid is er de wens om mondkapjesgebruik verder te normaliseren.	307
2	<p>“El uso de mascarillas fue masivo entre los viajeros del transporte público, pero algunos se quejaron de falta de control “Esto no puede ser. Hay que protegerse y proteger”.</p> <p>“Mensen droegen massaal een mondkapje in het ov, maar sommigen beklagden zich over het gebrek aan handhaving: “Dit mag niet zo zijn, je moet jezelf en anderen beschermen”.”</p>	5 mei 2020	Een artikel met persoonlijke verhalen over gebruik van het mondkapje in het ov. De controles vallen in enkele gevallen tegen en sommigen vergeten het mondkapje op te doen, wat tot ergernis kan leiden.	467
3	<p>“El uso de mascarilla será obligatorio en espacios cerrados y en la calle”</p> <p>“Mondkapjes verplicht in afgesloten ruimten en op straat”</p>	19 mei 2020	Mondkapjes worden naast het ov ook verplicht in ruimten waar het niet altijd mogelijk is om de benodigde afstand te bewaren.	645
4	<p>“Sanidad estudia obligar a llevar mascarilla en todo espacio público”</p>	13 mei 2020	Het Spaanse Ministerie van Gezondheid wil onderzoeken of alle autonome	986

	“Het Ministerie van Gezondheid onderzoekt algehele mondkapjesplicht voor publieke ruimten		gemeenschappen bereid zijn tot het verruimen van de mondkapjesregeling.	
5	“Las mascarillas serán obligatorias más allá del transporte público” “Mondkapjes zullen worden verplicht buiten het openbaar vervoer”	18 mei 2020	Het is zeer waarschijnlijk dat mondkapjes verplicht gaan worden in openbare binnenruimten en zelfs op straat en werkplekken.	612
6	“Las farmacias repartirán mascarillas a partir del lunes” “De apotheken zullen vanaf maandag mondkapjes uit gaan delen”	9 mei 2020	In Madrid zullen bijna 3000 apotheken mondkapjes gaan uitdelen onder de bevolking. Dit vanwege de komende plicht in publieke binneruimten.	219
7	“El Gobierno fijará mañana el precio máximo de mascarillas y guantes Una comisión del Ministerio de Sanidad deberá decidir el importe de venta al público para evitar "condiciones abusivas". La orden también clarifica el etiquetado” “De regering bepaalt morgen de maximumprijs voor mondkapjes en handschoenen. Een commissie binnen het Ministerie van Gezondheid zal de inkoopprijs bepalen om misbruik te voorkomen.”	20 april 2020	De Staat wil een maximumprijs bepalen voor mondkapjes en handschoenen. Een commissie van het Ministerie van Gezondheid zal beslissen hoeveel de verkoopprijs mag bedragen om oneerlijke concurrentie te voorkomen.	943
8	“Médicos del trabajo contra las mascarillas "inadecuadas" ”	11 mei 2020	Door het dragen van medische mondkapjes dreigen artsen zonder de juiste	

	“Professionele artsen tegen verkeerde mondkapjes”		beschermingsmiddelen te zitten.	904
9	“Sanidad retira miles de mascarillas repartidas a las autonomías por defectuosas” “Het Ministerie van Gezondheid neemt duizenden mondkapjes in beslag die niet aan de kwaliteitseisen voldoen”	18 april 2020	Vanuit China zijn er vele mondkapjes verzonden die niet voldoen aan de Europese kwaliteitseisen van FFP2-maskers.	593
10	“Las mascarillas costarán hasta 0,96 céntimos” Mondkapjes zullen maximaal 0,96 gaan kosten per eenheid	22 april 2020	De Spaanse regering heeft een prijs vastgesteld van 0,96 eurocent per eenheid voor mondkapjes	107

El Mundo

1	“El Gobierno obligará ahora a usar mascarillas” “De regering zal overgaan tot een mondkapjesplicht”	18 mei 2020	De Spaanse regering kiest voor een nieuwe route; het gebruik van mondkapjes zal worden verplicht in publieke binnenruimten	689
2	“Mascarillas gratis en dos comunidades, 15 todavía a la espera” “Gratis mondkapjes in twee gemeenschappen, de rest wacht nog af. (2 van de 17 red.)	21 april 2020	De autonome gemeenschappen van Catalonië en Valencia staan voorop in de strijd tegen de pandemie. Zij bieden gratis mondkapjes aan hun inwoners aan. Er wordt uitgegaan van één	316

			chirurgisch mondkapje per gezondheidskaart.	
3	<p>“Colas y mascarillas para volver a las iglesias”</p> <p>“Wachtrijen en mondkapjes bij terugkeer naar de kerk”</p>	13 mei 2020	De gelovigen in Sevilla mogen weer naar de kerk, maar het beeld van mondkapjes en met stippen aangegeven zitplaatsen stemt toch licht triestig.	430
4	<p>“Transporte público con uso de mascarillas”</p> <p>“Openbaar vervoer met mondkapjes”</p>	3 mei 2020	De Spaanse president van de regering, Pedro Sánchez, maakte bekend dat vanaf 4 mei elke reiziger van het openbaar vervoer verplicht een mondkapje zal moeten dragen. De overheid zal zorgen voor voldoende mondkapjes.	534
5	<p>“Reparto de mascarillas a domicilio”</p> <p>“Mondkapjes aan huis bezorgd”</p>	28 april 2020	De lokale regering van de autonome gemeenschap Castilla-La Mancha (hoofdstad Toledo red.) is begonnen met bezorging van mondkapjes aan huis. Pakjes van vijf chirurgische mondkapjes worden door de brievenbus gedaan.	58
6	<p>“Café con mascarilla”</p> <p>“Koffiedrinken met een mondkapje”</p>	9 mei 2020	Lucía Méndez schrijft een artikel waarin ze beschrijft welke emoties de mondkapjes op haar overbrengen.	383

7	<p>“El 30%, aún sin la mascarilla que pide el Gobierno”</p> <p>30% nog altijd zonder het door de regering geadviseerde mondkapje</p>	20 april 2020	Bijna een derde van de Spanjaarden gebruikt nog geen mondkapje. De regering ziet mondkapjes als belangrijke wapens in de strijd tegen de pandemie.	681
8	<p>“Al cole con mascarilla y sin libros”</p> <p>“Naar school met mondkapje en zonder boeken”</p>	19 mei 2020	Verschillende scholen in Europa nemen maatregelen in de strijd tegen corona.	872
9	<p>“Europa escribe un nuevo capítulo de la vida en la ‘era Covid’ ”</p> <p>“Europa schrijft een nieuw hoofdstuk in het Covidtijdperk.”</p>	5 mei 2020	Een overzicht langs Europese landen van hoe de Coronacrisis wordt aangepakt.	2080
10	<p>“El reparto de mascarillas, clave en la desescalada; de la imprevisión al desbarajuste en las compras”</p> <p>“De beschikbaarheid van mondkapjes, de sleutel in het heropenen van de samenleving”</p>	20 april 2020	Het gebrek aan mondkapjes is één van de belangrijkste pijnpunten die een heropening van de maatschappij in de weg staan.	1113

